

Ammatillisen ampumataidon kehittyminen AMK20154-kurssilla

Vastaako virka-aseen käyttäjäkoulutus sille asetettuja vaatimuksia?
Matias Ruuhonen

3/2018

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Matias Ruohonen	Poliisi (AMK)	
Julkaisun nimi	Julkisuusaste	
Ammatillisen ampumataidon kehittyminen AMK20154-kurssilla	Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi	Opinnäytetyön muoto	
Esko Kiviluoma	Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia poliisiammattikorkeakoulun AMK20154-kurssin ammatillisen ampumataidon kehittymistä. Tarkoitus on tutkia poliisiammattikorkeakoulussa opiskelijoille annettavan virka-aseen käyttäjäkoulutuksen antamia valmiuksia poliisin työhön.</p> <p>Kyseessä on kvalitatiivinen tutkimus, jossa tutkimusaineisto on kerätty haastattelemalla viittä (5) AMK20154-kurssin opiskelijaa sähköpostitse lähetetyllä haastattelulomakkeella. Haastattelu on muodostunut ammatillista ampumataitoa käsittelevässä kirjallisuudessa esiintyvistä, vakiintuneista teemoista. Tutkimuksen teoriaosuus koostuu poliisin voimakeinojen säädöksien, poliisiammattikorkeakoulun virka-aseen käyttäjäkoulutuksen sisällöstä, sekä ampumataitoa käsittelevästä kirjallisuudesta. Tutkimuksen raportointi koostuu tutkimusmenetelmän käsittelystä, sekä menetelmällä saadun aineiston raportoinnista, sekä aineiston analyysistä.</p> <p>Tutkimustuloksen perusteella virka-aseen käyttäjäkoulutus kehitti AMK20154-kurssin ammatillista ampumataitoa. Lisäksi tutkimustuloksen perusteella virka-aseen käyttäjäkoulutus vastaa sen saaneiden opiskelijoiden mielestä poliisin voimankäyttöä koskevia säädöksiä, sekä poliisin työtehtävissä esiintyviä voimankäytöllisiä haasteita.</p>		
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)
34 + 2 liitesivua	3/2018	
Avainsanat		
voimankäyttö, ampumataito		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 POLIISIN VIRKA-ASEEN SÄÄNTELYSTÄ.....	3
2.1 Poliisilaki.....	3
2.2 Poliisin virka-ase	3
2.3 Poliisiammattikorkeakoulun virka-aseen käyttäjäkoulutus.....	4
2.3.1 Toteutussuunnitelma ja tavoitteet	4
2.3.2 Tasokokeet koulutuksessa	4
3 AMPUMATAITO TUTKIMUSKYSYMYKSENÄ.....	6
3.1 Amputaito käsitteenä.....	6
3.1.1 Turvallinen ase käsittely	7
3.1.2 Ampumatekniikka.....	7
3.2 Psykologiset tekijät.....	9
3.2.1 Kriittinen tilanne	10
4 POLIISIN NÄKÖKULMASTA	12
4.1.1 Ampumataito	12
4.1.2 Ase käsittely.....	12
4.1.3 Sovellettu tekniikka, valaisu ja suojan käyttö.....	13
5 TUTKIMUSMENETELMÄ	14
5.1 Miksi haastattelu?.....	14
5.2 Aiheen rajaus	15
5.3 Haasteet	16
5.4 Toteutus	17
6 HAASTATELTAVIEN PROFIILIT	19
7 TULOKSET.....	20
7.1 Keskeisin tutkimustulos	20
7.1.1 Turvallinen ase käsittely ja ampumatekniikka.....	21
7.1.2 Operatiivisten tilanteiden harjoittelu.....	24
7.1.3 Stressin vaikutusten tunnistaminen ja oman toimintakyvyn ylläpito	27
7.1.4 Ampumataidon kehittyminen	29
8 LOPUKSI.....	32
8.1 Oma mielipiteeni	32
8.2 Luotettavuuden arviointi ja itsearvio.....	33
LÄHTEET	34

LITTEET

1 JOHDANTO

Poliisiammattikorkeakoulun opintoihin kuuluu ammatillinen työharjoittelu jossakin suomen 11 poliisilaitoksesta. Harjoittelussaan nuoremman konstaapelin virassa toimivat opiskelijat kantavat mukanaan ampuma-asetta ja heitä koskevat samat toimivaltuudet ja vastuut, kuin vanhempia kollegoitaan.

Niin nuorempi konstaapeli, kuin vuosikymmeniä virkauraansa tehnyt poliisimies voi päätyä työtehtävissään tilanteeseen, jossa tämän on käytettävä virka-asettaan. Poliisi voi joutua kohdistamaan virka-aseensa vaikutuksen toiseen ihmiseen voimankäytöllisenä elementtinä, tai hätävarjelullisena toimenpiteenä. Tämä asettaa tiettyjä vaatimuksia ja velvoitteita koulutuksellisessa näkökulmassa.

Poliisin voimankäyttöön, erityisesti ampuma-aseen käyttöön työtehtävissä, suhtaudutaan vakavuudella suomalaisessa yhteiskunnassa. Kun laukaus on ammuttu, poliisin toimenpiteiden lainmukaisuus ja toisin toimimisen mahdollisuus arvioidaan perinpohjaisesti huolimatta siitä, ampuiko laukauksen työharjoittelussa oleva nuorempi konstaapeli vai kokeneempi poliisi.

Virka-aseen käyttö työtehtävissä on harvinaista Suomessa. Seuraavaa poliisin ampuma-aseen käyttöä työtehtävissä ei kukaan pysty ennustamaan. Jokaisen virassa olevan poliisimiehen tulee jollain tasolla varautua ampuma-aseen käyttöön voimankäytöllisesti joka päivä. Jotta virka-asetta voi kantaa työssään ja käyttää sitä ammattimaisesti, poliisimiehen on osattava käsitellä virka-asettaan, ampua sillä, sekä ymmärrettävä poliisin voimankäytön, sekä virka-aseen käytön sääntely niin laissa, kuin alemmissa ohjeistuksissa. Vaikka poliisimies tai -nainen ei virkaurallaan koskaan joutuisi kohottamaan aseen toista ihmistä kohti todellisessa voimankäyttö- tai hätävarjelutilanteessa, on aseiden kanssa toimiminen yksi suuri osatekijä poliisin toiminnassa.

Vastuu omasta toiminnasta ja ammattitaitoisesta aseenkäytöstä alkaa jokaisen poliisimiehen, tai -naisen kohdalla ensimmäisestä virasta, ammatillisesta työharjoittelusta. Tämä opinnäytetyö on syntynyt halusta luoda katsaus poliisiammattikorkeakoulun antamaan virka-aseen käyttäjäkoulutukseen. Tarkoitus on verrata opiskelijoiden kokemuksia, sekä tuntemuksia heidän ammatillisen ampumataitonsa kehittymisestä poliisiammattikorkeakoulussa saamansa koulutuksen perusteella ennen työharjoittelua, sekä myös työharjoittelun jälkeen. Työharjoittelusta opiskelijoille on kertynyt käytännön kokemusta tulevasta työstään ja se auttaa heitä heijastamaan oppimaansa työelämän asettamiin vaatimuksiin ja haasteisiin paremmin.

Kyseessä on kvalitatiivinen tutkimus, jossa aineiston keräämiseen on käytetty haastattelulomaketta. Tavoitteenani on löytää vastaus kysymykseen; kokevatko haastatteleman kurssilaiset saamansa virka-aseen käyttäjäkoulutuksen työharjoittelussa keräämänsä kokemuksen perusteella riittäväksi vastaamaan annettuja todellisen elämän vaatimuksia?

Opinnäytetyöni huomio painottuu ampumataitoon liittyviin tekijöihin yleisellä, sekä poliisin intressin tasolla. Keskitän huomiota ennen ammatillista harjoittelua annettuun virka-aseen käyttäjäkoulutukseen, sekä tilanneharjoituksissa käsiteltyihin elementteihin yleisellä tasolla. Haastatteluissa pyrin saamaan laadukkaita havaintoja ja kokemuksia, sekä itsetutkiskelua työharjoittelun juuri suorittaneilta kurssitovereiltani. Mitä he kokevat tärkeiksi ja huomionarvoisiksi virka-aseen käyttäjäkoulutuksessa? Mitä elementtejä he pitävät tärkeinä voimankäytön tilanneharjoituksissa? Mitä vaikutuksia virka-aseen käyttäjäkoulutuksella on heidän ammatilliseen ampumataitoonsa? Millä tasolla he kokevat olevansa virka-aseen käsittelyssä ja käytössä ammatillisesta näkökulmasta?

2 POLIISIN VIRKA-ASEEN SÄÄNTELYSTÄ

2.1 Poliisilaki

Poliisilaki (872/2011) määrittelee poliisin tehtävät, toimivaltuudet, sekä voimankäytön sääntelyn. Poliisin on toimenpidettävä tehdessään huomioon otettava tehtävän tärkeys, vaarallisuus ja kiireellisyys, sekä tavoiteltava päämäärä yhdessä kohdehenkilön iän, terveyden ja muiden henkilöön liittyvien seikkojen osalta tehdyn kokonaisarvion perusteella. Toimenpiteen on oltava puolustettavissa suhteessa näihin seikkoihin. Poliisin toimenpiteillä ei saa aiheuttaa kenellekään suurempaa vahinkoa, kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.¹

Virkatehtävän suorittamiseksi poliisi voi käyttää tarpeellisia voimakeinoja välittömästi uhkaavan teon tai rikoksen estämiseksi. Voimakeinojen tulee olla puolustettavia suhteessa vastarinnan vaarallisuuteen, tehtävän kiireellisyyteen, käytettävissä oleviin voimavaroihin, sekä tilanteen kokonaisuuden arviointiin.²

Poliisimiehellä on virantoimituksessa oikeus hätävarjeluun rikoslain 4 luvun 4§ mukaisesti, jolloin poliisimies toimii virkavastuullaan. Puolustettavuutta arvioidaan poliisimiehen koulutuksen, kokemuksen, sekä asetettujen vaatimusten nojalla.³

Sisäministeriön asetus poliisin voimakeinoista, sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä määrittelee tarkemmin poliisilaisissa tarkoitettujen voimakeinojen käytön määritelmistä, koulutuksesta, harjoittelusta ja seurannasta. Sen mukaisesti poliisimiehen on tunnettava kantamiensa voimankäyttövälineiden vaikutukset ja niiden käyttöön liittyvät sääntelyt, sekä osattava käyttää voimankäyttövälineitä asianmukaisesti. Poliisimies saa kantaa työtehtävissään vain niitä voimankäyttövälineitä, joihin hän on saanut koulutuksen.⁴

2.2 Poliisin virka-ase

Suomen poliisilla on tällä hetkellä käytössään kaksi virka-asetta; Glock 17, sekä Walther P99Q, joista Walther P99Q:ta on koulutettu virka-aseeksi uusille kursseille Poliisiammattikorkeakoulussa vuodesta 2012 lähtien. Poliisiammattikorkeakoulun AMK20154-kurssi on saanut koulutuksen Waltheriin. Tämä opinnäytetyö keskittyy AMK20154-kurssin ampumataidon kehittämiseen kyseisellä virka-aseella.

¹ Poliisilaki (872/2011) 1:3,4§

² Poliisilaki (872/2011) 2:17§ 1 mom.

³ Poliisilaki (872/2011) 2:17§ 2.mom

⁴ SM asetus poliisin voimakeinojen käytöstä ja ajoneuvon pysäyttämisestä 3§

2.3 Poliisiammattikorkeakoulun virka-aseen käyttäjäkoulutus

Virka-ase kuuluu poliisimiehen voimankäyttövälineisiin. Jokainen poliisiksi valmistuva saa käyttäjäkoulutuksen, joka koostuu virka-aseen käsittelyn, sillä ampumisen, sekä siihen liittyvän toimivaltasäätelyn opiskelemisesta, sekä käytännön harjoittelusta. Käyttäjäkoulutus tarkoittaa voimankäyttövälineen käyttöoikeuden tuottavaa koulutusta. Henkilökohtaisen virka-aseen käyttäjäkoulutuksen tulee olla kestoaltaan vähintään 36 tuntia. Poliisiammattikorkeakoulu vastaa poliisiopiskelijoiden virka-aseen käyttäjäkoulutuksesta.⁵

2.3.1 Toteutussuunnitelma ja tavoitteet

Poliisiammattikorkeakoulun voimankäytön koulutus jakautuu osajaksoihin, joista useimmat sisältävät virka-aseen käyttäjäkoulutusta. Jo ensimmäisten osajaksojen aikana poliisiopiskelijat tutustuvat virka-aseisiin ja harjoittelevat niiden turvallista käsittelyä. Poliisiammattikorkeakoulun virka-aseen käyttäjäkoulutus on annetun toteutussuunnitelman mukaisesti laajuudeltaan 50 tuntia, sisältäen virka-aseen säätelyyn liittyvät oppitunnit, käsittely- ja ammentakoulutuksen, sekä näyttökokeet⁶

Virka-aseen käyttäjäkoulutuksen tavoitteena on, että käyttäjäkoulutuksen saava opiskelija osaa käsitellä virka-asettaan turvallisesti. Opiskelija oppii ja hallitsee ampuma-aseen käyttöä koskevat toimivaltasäännökset ja periaatteet. Lisäksi opiskelija hallitsee ampumisen perusteet, oppii kehittämään itseään, sekä ymmärtää hyvän ampumataidon merkityksen ampuma-asetta käytettäessä ja osaa soveltaa oppimaansa olosuhteiden mukaisesti.

2.3.2 Tasokokeet koulutuksessa

Ampumataidon kouluttamisessa koulutuksen tulee tukea asetettuja tavoitteita ja niitä tulee pystyä mittaamaan. Jokaisella harjoituksella tulisi olla selkeät tavoitteet, sekä arviointiperusteet. Motoristen ja taktisten taitojen, sekä stressitekijöihin tutustuminen tulisi tapahtua erikseen ja sen jälkeen siirtyä yhdistettyihin tilanneharjoituksiin.⁷ Koulutuksella pyritään vaarallisten tilanteiden rauhanomaiseen ratkaisuun, mutta toisaalta harkittu yliote voi tuottaa kokonaisuudessaan paremman tuloksen tai edesauttaa vähentämään tilanteen kiristymistä. Tilanneharjoitukset koostuvat roolipeleistä ja erilaisista simulaatioista, joiden tavoite on muodostaa mahdollisimman todenmukaisia olosuhteita, joissa koulutettavat joutuvat teke-

⁵ SM asetus poliisin voimakeinoista ja ajoneuvon pysäyttämistä3§

⁶ POLAMK voimankäytön koulutuksen toteutussuunnitelma 2017

⁷ Friedland & Keinan 1986

mään päätöksiä paineen alaisina. Tämänkaltaisiin harjoituksiin voidaan sijoittaa erilaisia taktisia tai teknillisiä tekijöitä tai vaikkapa stressitekijöitä. Suorituksista seuraava välitön palaute edistää oppimista.⁸

Poliisiammattikorkeakoulussa opiskelijat suorittavat virka-aseen käyttäjäkoulutuksessa erilaisia tasokokeita. Ensimmäinen tasokoe suoritetaan varhaisessa vaiheessa virka-aseen koulutusta ja se mahdollistaa itsenäisen ampumataidon kehittämisen. Tasokoe koostuu virka-aseen purkamisesta, kokoamisesta ja ampumisesta eri etäisyyksiltä. Ensimmäisen tasokokeen läpäiseminen vaatii opiskelijalta seuraavaa:

- Virka-aseen teknisen käsittelyn osaaminen ja riittävä ampumataito
- Virka-aseen purkaminen ja kokoaminen
- Vaadittava osumatarkkuus
- Aseen käsittely ei sisällä turvallisuutta vaarantavia tekijöitä

Itsenäisen harjoittelun tavoite on antaa opiskelijalle mahdollisuus saada useampia toistoja aseiden käsittelyssä, sekä laukauksissa. Opiskelija oppii lisäksi arvioimaan omaa kehitystään ja tekemään tarvittavia muutoksia tekniikkaansa, kuten myöhemmin työelämässä olisi suotavaa tehdä. Tämä auttaa opiskelijaa kehittämään voimankäyttövalmiuksiaan.

Toinen tasokoe toimii näyttökokeena, jonka suorittamalla opiskelija osoittaa omaavansa hyvän ampumataidon ampumatekniikan ja ase käsittelyn osalta. Toinen tasokoe koostuu virka-aseella ampumisesta aikapaineistettuna eri asennoista, suojan takaa, sekä valaisinta käyttäen. Tasokokeen läpäisyvaatimukset ovat seuraavat:

- Virka-aseen teknisen käsittelyn osaaminen ja riittävä ampumataito
- Vaadittava osumatarkkuus
- Aseen käsittely ei sisällä turvallisuutta vaarantavia tekijöitä

Näyttökokeen suorittamalla opiskelija suorittaa hyväksytysti virka-aseen käyttäjäkoulutuksen. Lisäksi opiskelijan pitää suorittaa erikseen sisäministeriön asetuksessa poliisin voimankäytöstä ja ajoneuvon pysäyttämisestä määritelty vuosittainen tasokoe. Kyseinen tasokoe antaa oikeuden kantaa virka-asetta työtehtävissä.⁹

⁸ Jussila 1997 s. 144-147

⁹ POLAMK voimankäytön koulutuksen toteutussuunnitelma 2017

3 AMPUMATAITO TUTKIMUSKYSYMYKSENÄ

3.1 Amputaito käsitteenä

”Yhteen toimialueeseen parhaiten soveltuvat opit saattavat toiseen sellaiseen sovellettuna johtaa katastrofiin.”¹⁰

Ampumataito ei ole yksi selkeä oppi. Ampumataitoa voidaan mitata osumatarkkuudella, aseiden käsittelyllä, ampumatekniikalla tai esimerkiksi harjoitteella henkisen ja fyysisen kuormituksen alla toimimalla. Mittaustavat ja –käytännöt kohdistuvat useimmiten johonkin ampumataidon osa-alueeseen.¹¹

Ampumataito on ymmärtämistä. Henkilö, joka käsittelee ja käyttää ampuma-asetta on itse vastuussa siitä, miten hän toimii ampuma-aseen kanssa. Ampuma-ase on äärimmäinen voimakas ja sen vaikutuksen kohdistaminen toiseen ihmiseen johtaa vammautumiseen tai jopa kuolemaan. Ampuma-aseen käyttäjä on kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa vastuussa siitä, että tavoitellun tuloksen eteen on tehty oikeudellisesti ja moraalisesti tarvittavat toimenpiteet.¹²

Tässä opinnäytetyössä käsittelemme ampumataitoa aseiden käsittelyn, ampumatekniikan, sekä ennen kaikkea ammatillisen aseiden käytön ja työelämän näkökulmasta. Tavoitteena on ollut kerätä ammatillisen aseiden käytön kannalta olennaisia materiaaleja ja käsitellä niitä koulutuksellista näkökulmasta. Tarkoituksena ei ole syventyä asekohtaisiin tai tekniikoiden välisiin eroihin. Tarkoitus ei ole myöskään analysoida, mikä tekniikka on mihinkin tilanteeseen sopivin.

Tarkastellessa ampumataitoa käsittelevää kirjallisuutta, sekä alalla vuosia toimineiden henkilöiden kirjoituksia aiheesta, olen huomannut, että ampuminen perustuu loppujen lopuksi pelkistettyihin perusteisiin. Siksi haluan opinnäytetyössäni käsitellä ampumataidon käsitettä turvallisuuden, perustekniikan ja psykologisten tekijöiden näkökulmasta. Olen jakanut ampumataidon käsittelyn alalla vakiintuneisiin termeihin, jotka toimivat pääteemoina tutkimuksessani.

¹⁰ Jussila 1997 s.6

¹¹ Jussila 1997 s. 6

¹² Jussila 1997 s. 42

3.1.1 Turvallinen ase käsittely

”Turvattomaksi ampuma-aseen tekee sen käyttäjä – jos hän ei osaa käsitellä asettaan tai käyttää sitä virheellisesti.”¹³

Aseiden käsittelyssä turvallisuutta ei voida korostaa liikaa. Turvallisen ase käsittelyn tavoite on estää henkilö- tai omaisuusvahinkojen syntyminen. Ampuma-ase edustaa äärimmäistä voimaa, täten turvallisen käsittelyn hallitseminen on välttämätöntä riippumatta henkilöstä, joka käsittelee asetta. Vahingon sattuessa vastuu on lopulta aina ase käyttäjällä.¹⁴

Turvallinen ase käsittely pohjautuu normeille, vakiintuneille turvasäännöille, joita jokaisen ase käsittelijän tulee kaikissa tilanteissa noudattaa huolimatta siitä, onko kyse voimankäytöstä tai esimerkiksi harrastustoiminnasta. Turvasääntöjen huolellinen noudattaminen, sekä ampumatilanteissa syntyvien riskien tunnistaminen ja ehkäisy mahdollistavat hallitun ja turvallisen käsittelyn. Turvallisen käsittelyn lähtökohta on, että ampuma-asetta tulee aina käsitellä siten, kuin se olisi ladattu. Tästä johtuen ase piippua ei saa suunnata mihinkään, mitä ei ole valmis ampumaan.¹⁵

Ampuma-aseen käytön tulee ammattimaisessa ampumisessa perustua päätökseen. Päätös ase laukaisemisesta on aina ampuma-ase käyttäjällä. Liipaisinsormea ei saa viedä liipaisimelle, tai edes liipaisinkaaren sisälle ilman, että ampuma-ase käyttäjä on päättänyt tai päättämässä käyttää asettaan.¹⁶

Turvalliseen ase käsittelyyn liittyy myös se, mitä ampumisesta seuraa. Harjoitellessa ampumaradalla tai työtehtävissä ampujan tulee varmistua siitä, mitä ammuttavan kohteen takana on. On mahdollista, että ammuttu luoti lävistää kohteensa ja jatkaa matkaansa tai kimpoaa ja muuttaa suuntaansa odotusten vastaisesti. Jos kohteen ja taustan välissä on jotain, mitä ei ole tarkoitus ampua, ei laukausta voi suorittaa.¹⁷

3.1.2 Ampumatekniikka

Apumatekniikka tarkoittaa ase laukeamiseen ja tavoiteltuun osuapisteeseen osumisen mekaanista kokonaisuutta. Ampumatekniikan päätavoite on tarkka laukaus, mikä tarkoittaa ampujan määrittelemää ja hallinnoimaa kohteeseen osumista. Lyhytpiippuisissa käsiaseissa,

¹³ Suomen riistakeskus 2013 s. 207

¹⁴ Jussila 1997 s. 42

¹⁵ Jussila 1997 s. 43-45

¹⁶ Vainio 2010 s. 12-13

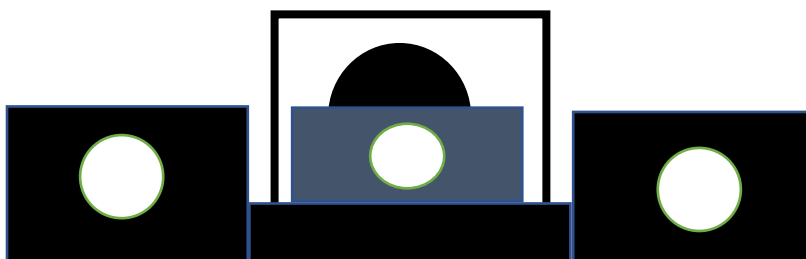
¹⁷ Jussila 1997 s. 44, Vainio 2010 s.12

esimerkiksi pistooleissa, ampumatekniikka korostuu virheiden näkyessä luodin osumakohdissa. Laukaukseen ja sitä kautta luodin osumakohtaan vaikuttavat neljä päätekijää: ote aseesta, tähtääminen, ampuma-asento, sekä liipaisimen hallinta.

Ampuma-asennolla tarkoitetaan jokaisen ampujan yksilöllistä kehon asentoa suoritettaessa laukaus. Vainion ja Jussilan mukaan jokaisella ampujalla on oma nollapisteensä – sellainen asento, jossa ampuja osoittaa ampuma-asennossa aseellaan niin, että tämän vartalon ja käsien lihakset työskentelevät yhdessä. Nollapisteessä aseennon tähtäinkuva pysyy kohteessa huolimatta siitä, katsooko ampuja jatkuvasti tähtäinten läpi.¹⁸

Ote aseesta, tai toisin sanoen aseote tarkoittaa yhden tai kahden käden otetta ampuma-aseen kahvasta ja/tai rungosta. Aseote muodostuu dominoivan käden tarttumisesta aseennon kahvaan ja ampujan valinnan mukaan heikomman käden siirtämisestä tukemaan aseotetta. Aseotteen tulee olla tarpeeksi tiukka rekyylin vaikutuksen vähentämiseksi, muttei puristava. Käsiaseissa liian puristava aseote näkyy luodin osumilla sivuun kohteesta, johon on tähdätty. Löysä aseote voi johtaa myös aseennon syöttöhäiriöihin. Jos aseote ei ota rekyyliä riittävästi vastaan, aseennon luisti ei liiku riittävän taakse, patruunan hylsy ei poistu patruunapesästä, eikä uusi patruuna syöty lippaasta patruunapesään.¹⁹

Tähtäämisellä tarkoitetaan ampujan dominoivan silmän ja käytettävän ampuma-aseennon tähtäimien suuntaamista ammuttavaan kohteeseen siten, että tähtäimet ovat sijoittuneet oikeaoppisesti suhteessa kohteeseen. Oikeaoppinen tähtäinkuva johtaa haluttuun osumaan. Aseennon tähtäimien oikeaoppisella käytöllä ampuja pystyy määrittämään, mihin aseennon piippu todellisuudessa osoittaa ja mihin tämä laukauksen sijoittaa. Aseennon tähtääminen ei vaadi aseennon tähtäimien käyttöä. Tähtääminen voidaan toteuttaa myös pelkästään suuntaamalla asetta haluttuun kohteeseen. Myös tällä tavalla voidaan saavuttaa tarkkoja laukauksia, tosin tämä vaatii jo ampumatekniikan hyvää hallintaa. Oikeanlaisen tähtäinkuvan ylläpitäminen vaatii aina oikeanlaista aseotetta, sekä myös oikeanlaista liipaisimen hallintaa.²⁰

*Oikeaoppinen tähtäinkuva käsiaseennon avotähtäimillä suhteessa ammuttavaan kohteeseen.,
Kuva: Matias Ruohonen 19.1.2018*

¹⁸ Vainio 2010 s.78

¹⁹ Jussila 1997 s. 57-59

²⁰ Jussila 1997 s. 62-64, Vainio 2010 s. 70-71

Liipaisimen hallinta koostuu laukaisutekniikasta, joka on aseesta riippumatta samanlainen. Oikein toteutetussa laukaisutekniikassa aseeseen liipaisinta puristetaan aseotteessa sormella siten, että liipaisu vaikuttaa osumaan mahdollisimman vähän. Liipaisinta puristetaan tasaisella nopeudella suoraan taaksepäin samalla keskittyen oikeanlaisen tähtäinkuvan pitämiseen, kunnes ase laukeaa. Laukauksen motorisen liikkeen tulee olla alitajuinen, vaikka päätös laukaisusta on tiedostettu.²¹

Ampuma-asento ja -ote ovat käytetystä asetyypistä ja tilanteesta riippuvaisia, kun taas tähtäminen ja laukaisu, toisin sanoen liipaisimen hallinta, ovat tarkan laukauksen kannalta tärkeämpiä ja muuttumattomampia. Suurin osa ampumisesta tehdyistä virheistä juontaa juurensa tähtäys-, tai liipaisuvirheistä.²² Kuten aiemmin mainittiin, käsiaseissa ampumatekniikan virheet korostuvat.

3.2 Psykologiset tekijät

”Joka ei ole henkisesti valmistautunut tulitaisteluun, joutuu voittamaan kaksinkertaisen vastuksen – itsensä ja vastustajansa.”²³

Jouduttaessa ampumistilanteeseen, jossa ampuma-asetta joudutaan käyttämään suuren henkisen, sekä mahdollisen fyysisen rasituksen alla, syntyy ampujalle yksilöllistä stressiä.²⁴ Stressiä ei voida määritellä täsmällisesti sen ollessa yksilön aivojen sisällä oleva tunnetila, johon vaikuttavat yksilön henkiset ominaisuudet, sekä vallitsevat olosuhteet. Stressi määritellään lääketieteen kirjallisuudessa fyysisen vireyden epämiellyttäväksi ja hallitsemattomaksi voimistumiseksi. Stressivaste tapahtuu useimmiten silloin, kun ärsyke ei vastaa aivojen käsitystä siitä, minkä se mieltää turvalliseksi.

Vaativa tai äkillinen tilanne voi aiheuttaa sen, että henkilö alkaa muodostaa negatiivisia ajatuksia, jotka ilmenevät pelkona, stressinä ja jännityksenä. Pelkoreaktio vaikeuttaa ihmisen kykyä tehdä tietoisia ja harkittuja päätöksiä. Pelko on alkukantainen järjestelmä ihmisen hermostossa, jonka tarkoitus on saada ihminen suojelemaan itseään. Pelko voi aiheuttaa vaikeuksia havainnoinnissa ja päätöksentekoaika pitenee. Kun henkilö tuntee hallitsevansa tilanteen, pelkoreaktiot eivät vaikuta yhtä voimakkaasti ja ihmisen havainnointi, hienomotoriikka ja päättelykyky paranevat.²⁵

²¹ Jussila 1997 s. 64-65

²² Vainio 2010 s.68

²³ Jussila 1997 s. 104

²⁴ Jussila 1997 s.104

²⁵ Korkeila 2008 s. 683-689

Poliisit altistuvat äkilliselle stressille työtehtävissään, vaativissa ja hengenvaarallisissa tilanteissa. Pitkäaikaisempaa stressiä voi kertyä muistakin syistä. Poliisiammattikorkeakoulussa on muodostettu koulutusta, jonka tarkoitus on stressivasteen vaikutusten vähentäminen ja sitä kautta parantaa poliisin kykyä kohdata haastava tilanne. On katsottu, että poliisi voi tehokkaasti säädellä omia stressireaktioitaan työtehtävissä. Etukäteinen valmistautuminen ja kouluttautuminen auttavat stressireaktioiden säätelyssä ja tavoitteiden saavuttamisessa. Stressikokemusten ymmärtäminen ja käsittely ovat hyvinvoinnin kannalta tärkeitä. Valmentautuminen kriittisten tilanteiden kohtaamiseen ehkäisee työn stressaavuutta.²⁶

3.2.1 Kriittinen tilanne

Kriittinen tilanne voidaan määritellä hengenvaaralliseksi tilanteeksi. Se tarkoittaa tilannetta, joka on omaan elämämpiiriimme kuulumaton, äkillinen ja odottamaton. Ihmisen toiminta kriittisessä tilanteessa vaihtelee ja sen vuoksi yksilön toiminnassa ja suorituskyvyssä esiintyy vaihtelua. Stressivaste jakautuu hengenvaarallisessa tilanteessa vaiheisiin ja sitä voidaan kuvata ”vuoristoratamaisena” tunteiden ja reaktioiden heitellessä laidasta laitaan.

”Mitä paremmin pystyt keskittämään rajallisen huomiokykysi monitahoisen ja muuttuvan tilanteen oleellisiin tekijöihin ja mitä paremmin vastaavia toimintamalleja ja kokemuksia koulutus on sinulle antanut, sitä helpommin löydät ratkaisun ja hallitset tilanteen.”²⁷

Stressin henkinen paine alkaa kasautua jo ennen varsinaista voimankäytön vaihetta aina voimankäyttövälineen käyttämiseen asti, minkä jälkeen paine laskee merkittävästi. Ammatillisesta näkökulmasta haastavin psykologinen tekijä ilmenee päätöksenteossa. Sen voidaan katsoa sijoittuvan hetkeen juuri ennen voimakeinojen käyttöä, jolloin voimankäyttäjän havainnot yhdessä saadun koulutuksen kanssa saavat tämän tekemään päätöksen voimakeinojen käytöstä tilanteen hallitsemiseksi.²⁸

Hengenvaarallisessa tilanteessa päätöksentekoon johtaa tilannetietoisuus. Tilannetietoisuuden vaikuttavat erään mallin mukaan ihmisen kyky havaita ympäristön ajalliset, sekä paikalliset elementit, ymmärtää niiden merkitys ja muodostaa kuva niistä lähitulevaisuudessa.²⁹ Päätöksenteko muodostuu siksi tilannekuvasta, joka syntyy suurelta osin jo valmiiksi opitusta tietojen ja taitojen oletusarvoista. Ihminen tukeutuu tilanteen luokituksissaan muistissaan oleviin luokituksiin, jotka on saavutettu aikaisempien kokemusten ja oppimisen perusteella.³⁰

²⁶ Koskelainen 2016

²⁷ Jussila 1997 s.104

²⁸ Jussila 1997 s. 104-105

²⁹ Endley 1995 s. 35-36

³⁰ Jussila 1997 s. 110-111

Stressi rinnastetaan yleensä negatiivisuuteen ja sillä katsotaan olevan vain haitallisia vaikutuksia kehoon. Toisaalta pelko muodostaa aivojen manteliumakkeessa rektion, mikä johtaa aistien terävöitymiseen ja valppauteen. Työtehtävissä tapahtuvaan aseenkäyttöön stressillä voi olla siis edistäviäkin vaikutuksia. Toisaalta fyysisten ominaisuuksien kasvaessa negatiivisessa paineessa älyllinen suorituskyky laskee. Stressin yksi tarkoitus on säilyttää ihmisen toimintakyky tilanteissa, joissa tämä kokee ylittäneensä omat voimavaransa.³¹

³¹ Korkeila 2008 s. 683-689

4 POLIISIN NÄKÖKULMASTA

4.1.1 Ampumataito

Poliisille ampumataito on ammattitaitoa. Ammatilaisen, joka kantaa ampuma-asetta työtävissänsä, tulee hahmottaa ja ymmärtää konfliktin hallintaan liittyvät tekijät. On yhtä tärkeää osata käyttää asettaan sen ollessa välttämätöntä, kuin välttää aseens käyttöä. Ammatilaisen on myös tunnettava itsessään psykologiset stressitekijät, jotka liittyvät aseens käyttötilanteisiin ja osattava hallita niitä siten, etteivät ne hallitse aseens käyttäjää. Ampuma-ase on työkalu, mutta myös työturvallisuusväline.

Ampumataitoa, tai ylipäättään aseens käyttämistä arvioidessa, ampumiseen liittyvien asioiden tärkeysjärjestys on riippuvainen ympäristöstä, yhteiskunnasta, sekä toimenkuvasta, jossa toimitaan. Poliisille, kuten muillekaan ihmisille voimankäyttö ja väkivalta eivät ole luonnollinen ja yhteiskuntajärjestyksen mukainen toimintatapa. Muistettava on kuitenkin, että voimankäytön välttäminen voi jossain tilanteessa johtaa pahempaan lopputulokseen.³²

Poliisin ampumataidon intressejä määrittelevät niin lait, kuin oman organisaation ohjeistuksetkin. Tavoitteena on, että sääntelyn vastaiselta aseens käytöltä koulutuksessa tai elävässä elämässä välttyttäisiin. Kun poliisi turvautuu äärimmäiseen voimakeinoonsa, tulee sen olla tehokasta ja tarkoituksenmukaista. Tavoitellun tuloksen saavuttaminen ammatillisessa aseens käyttötilanteessa vaatii paljon yksilöltä, sekä koulutukselta.

4.1.2 Asekäsittely

Virka-aseens käyttäjäkoulutuksen tavoitteissa painotetaan opiskelijan kykyä käsitellä virka-asettaan turvallisesti.³³ Poliisimies tai -nainen voi joutua käsittelemään tehtävissänsä muitakin aseita, kuin virka-asettaan, jolloin turvallisen aseens käsittelyn perussääntöjen rutinoituminen korostuu. Poliisin voimankäytön tulee olla tarkoituksenmukaista. Jos käytetty voimakeino ei tuota haluttua tulosta, tulee sen käytöstä luopua.

Suomen Poliisissa 2012 tapahtuneen virka-asevaihdon taustalla vaikutti tärkeänä ehtona käsittelyturvallisuus. Lisäksi hyvänä ominaisuutena Waltherissa nähtiin sen kaksitoimisuus, mikä tarkoittaa, että ase laukeaa aina liipaisimesta painettaessa. Waltherin hyvä puoli on myös se, että sen purkamisen edellytyksenä ei ole aseens vireen poisto liipaisimesta painettaessa. Jo hallinnollisella tasolla on pyritty siihen, että vahinkolaukauksilta ja sitä kautta tapaturmilta välttyttäisiin³⁴. Waltherin P99-malleissa on kolme automaattista varmistinta; kaksi

³² Käsiase ammattikäytössä, Jorma Jussila 1997 s. 7-8

³³ Voimankäytön toteutus suunnitelma 2017

³⁴ Hämläinen 2017 s.10

estämään aseiden putoamisesta johtuvaa vahingonlaukausta ja yksi estämään aseiden laukeamista muuten, kuin liipaisimesta painamalla.³⁵

4.1.3 Sovellettu tekniikka, valaisu ja suojan käyttö

Ammatillisesta näkökulmasta aseiden käyttämisestä ei kuitenkaan aina voida toteuttaa koulutettujen turvasääntöjen mukaisesti tai esimerkiksi opeteltua ampuma-asentoa tai aseotetta käyttäen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että aseiden käsittelyssä tai ampumisessa unohdettaisiin tai kokonaan jätettäisiin noudattamatta niiden perusteita. Aseidenkäyttötilanteet vaativat ammattikäytössä ja työtehtävillä tekniikan soveltamista.

Yksi turvallista aseiden käsittelyä vaarantava tekijä on liikkuminen ase kädessä. Poliisi voi joutua työssään tilanteeseen jossa aseiden esille otto ja kädessä pitäminen ovat välttämättömiä samalla kun liikutaan. Tällöin aseiden pitelijän tulee itse havainnoida ja soveltaa oman aseensa käsittelyä; minne aseiden piippu osoittaa ja onko sormi pois liipaisimelta.³⁶ Liike vaikuttaa aseiden osumatarkkuuteen huomattavasti. Myöskään ampuma-asennot eivät välttämättä vastaa käyttäjäkoulutuksessa koulutettuja asentoja. Toisin sanoen aseita voi joutua käyttämään muutenkin, kuin symmetrisesti kahdella jalalla seisottaessa.

Ammatillisesta perspektiivistä suojan käyttö pitäisi olla jollain tapaa jatkuvasti mielessä, vaikka käytännön elämässä konkreettista luodin kestävä suojaa ei aina ole tarjolla. Suojaksi voidaan katsoa myös kohteen visuaalista havainnointia vaikuttavat esteet, toisin sanoen näkösuojat. Suojan käyttäjän tulee kuitenkin pystyä erottamaan näkösuojan ja luodin pysäyttävän suojan ero. Ammatillisen suojankäytön perusajatus on tehdä itsestään mahdollisimman pieni maali kohteelle. Suojan käytössä tulee huomioida myös maksimaalinen etäisyys suojaan³⁷, mikä antaa aikaa reagoida suojan toisella puolella olevan kohteen toimintaan.

Suurin osa aseidenkäyttötilanteista ammatillisella puolella tapahtuu olosuhteissa, joissa valaistus on heikko tai olematon. Aseiden käsittely valaisimen kanssa on peruslähtökohta poliisille ja sitä harjoitellaan myös virka-aseiden käyttäjäkoulutuksessa. Valaisimen kanssa ampuminen on myös yksi käyttäjäkoulutuksen tasokokeen osa. Ammatillaisen on otettava huomioon myös valaisun taktinen elementti, tarkoittaen sitä, miten valaisinta käytetään ja miten huomioida muu valaistus suhteessa itseensä. Valaisimen käyttö asettaa haasteita aseotteelle, sekä vaatii hyvää laukaisutekniikan hallintaa.

³⁵ Waltherin P99-malliston esittelysivu

³⁶ Jussila 1997 s 78-79

³⁷ Vainio 2010 s. 197-200

5 TUTKIMUSMENETELMÄ

Kvalitatiivisen, toisin sanoen laadullisen, tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Sen tarkoitus on tutkia tutkimuskohdetta kokonaisvaltaisesti ja löytää tosiasioita. Tutkimusprosessi muodostuu empiirisistä havainnoista, joita saadaan esimerkiksi litteroidun haastattelun kaltaisilla aineistoilla. Tiedon hankinta on laajaa ja se vastaa enemmän kysymyksiin millainen ja miten, kuin esimerkiksi kuinka paljon ja miksi. Tutkijan tavoite on tuoda esiin odottamattomia seikkoja, keskittyen siihen, että aineistoa tarkastellaan mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja monitahoisesti. Tutkimuksen aineisto määrittelee, mikä on tärkeää. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tuomaan esille tutkittavien näkökulmia. Tutkimukseen käytettävät henkilöt valitaan nimenomaan tutkimuksen tarkoitusta varten, eikä sattumanvaraisesti. Laadullinen tutkimus on luonteeltaan joustavaa ja sillä on tapana muuttua olosuhteiden mukaan.³⁸

5.1 Miksi haastattelu?

Haastattelu on kvalitatiivisen tutkimuksen päämenetelmä. Haastattelun avulla tutkija kykenee olemaan suorassa vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Haastattelussa saatuja vastauksia pystytään tulkitsemaan ja haastateltava pystytään näkemään ihmisenä, joka tuo esille itseään koskevia asioita vapaasti. Näin saadaan syvempää, perusteltua tietoa.

Haastattelijan tehtävä on välittää kuvaa haastateltavan kokemuksista, tunteista, ajatuksista, sekä käsityksistä. Verrattuna esimerkiksi kyselylomakkeen kaltaiseen haastattelumuotoon, joustavampi teemahaastattelu antaa mahdollisuuden syventää saatavia tietoja. Haastattelu sopii myös paremmin sellaisiin aiheisiin, jotka kytkeytyvät jollain tavalla tunteisiin ja tunteuksiin.³⁹

Lomakehaastattelussa kysymysten merkitys on sama kaikille haastateltaville. Lomakehaastattelu sopii parhaiten tutkimuksiin, joissa halutaan kerätä faktatietoja ja tutkija tietää etukäteen, millaista tietoa haastateltavat voivat antaa.

Teemahaastattelun lähtökohtana on se, että haastateltavia yhdistää jokin tietty kokemus. Haastattelussa ei kytkeydytä tiettyyn tutkimusgenreen, vaan se etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa. Keskeistä ovat haastateltavan näkökulmat, tulkinnat ja heidän asioille antamansa merkitykset. Teemahaastattelun eräissä muodossa, kohdennetussa haastattelussa, haastattelun lähtökohta on, että haastateltavat ovat kokeneet saman tilanteen. Tutkittavan

³⁸ Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 1997 s.151-157

³⁹ Hirsjärvi & Hurme 2004 s. 38-39

ilmiön analyysin seurauksena tutkija päätyy tietynlaisiin oletuksiin ilmiötä määräävistä piirteistä ja on siten kehittänyt haastattelurungon. Haastattelu suunnataan tutkittavien henkilöiden subjektiivisiin kokemuksiin tilanteesta.⁴⁰

Tässä opinnäytetyössä yhdistävänä tekijänä toimii virka-aseen käyttäjäkoulutus, sekä poliisin ammattiin valmistautuminen kokonaisuudessaan. Huomio suunnataan haastateltavien subjektiivisiin kokemuksiin yhteisestä tekijästä.

5.2 Aiheen rajaus

Aiheen rajaamisella osoitetaan, mitä halutaan tietää tai osoittaa kerätyllä aineistolla. Rajauksen haasteena on rajauksen täsmällisyys. Kvalitatiivisen tutkimuksen osalta tutkimusongelman tulisi olla sen verran selkeä, että se sallii tutkimuksen joustavan toteutuksen.

Aiheen rajaamiseen sisältyy myös tiettyjä ennakkoehtoja. Aihe ei saa olla rajattu siten, että asian käsitteleminen on tutkielman pituusvaatimuksista johtuen liian suppea. Käytettävää lähdemateriaalia tulee olla riittävästi ja sen tulee olla riittävän laadukasta. Lisäksi on otettava huomioon, kuka lukee valmista tutkielmaa ja onko aiheen rajaus tässä mielessä tarpeeksi selkeä.⁴¹

Tässä opinnäytetyössä aiheen valinta rajaa jo itsessään merkittävästi tutkimusongelmaa. Olen pyrkinyt rajaamaan valitsemaani aihetta ottamalla tarkasteluun ampumataidon kokonaisuudesta ammatillisen näkökulman. Tarkastelen tutkimuksessani ammatillisen ampumataidon kehitystä. Tähän olen asettanut vielä viimeisen rajan; tutkin ammatillisen ampumataidon kehittymistä oman kurssini jäsenistössä.

Ampumataidon kehittymistä aion tarkastella ainoastaan virka-aseen käyttäjäkoulutuksen, sekä poliisin virkamiehiä koskevan virka-aseen käytön näkökulmasta. Toisesta suunnasta aiheeni rajaa se seikka, ettei yhdelläkään haastateltavistani ole kokemusta toiseen ihmiseen kohdistuvasta aseenkäytöstä työtehtävissään. En voi tämän perusteella käyttää mittareita, joilla tarkasteltaisiin virka-aseen käyttäjäkoulutuksen vaikutusta virkatehtävässä käytetyn voimakeinon onnistumiseen, esimerkiksi toimivaltasäännösten tai taktiikan näkökulmasta.

Lisäksi olen halunnut välttää salassapitomerkinnoilla varustettujen lähteiden käyttöä. Mielestäni tällaisen materiaalin käyttö rajaisi tämän tutkimuksen lukijakuntaa kohtuuttomasti. Tekemäni tutkimus on kuitenkin näkökulmaltaan jokseenkin pedagoginen, joten myös tästä syystä haluan välttää salassa pidettävien aineistojen käyttöä, jotta tätä tutkimusta voisi hyödyntää kuka tahansa aiheesta kiinnostunut.

⁴⁰ Hirsjärvi & Hurme 2004 s. 47-49

⁴¹ Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 1997 s. 75-77

5.3 Haasteet

Tutkimuksia arvioidaan pohtimalla niiden reliabiliteettia, sekä validiteettia. Kansankielellä nämä termit tarkoittavat, kuinka luotettava ja pätevä tutkimus on. Reliabiliteetilla mitataan tutkimustulosten ja väitteiden luotettavuutta. Reliabiliteetissa nousee kysymys siitä, voidaananko tutkimustulos toistaa, vai onko se pelkkää sattumaa. Reliaabelius voidaan todeta esimerkiksi sillä, että kaksi erillistä tutkijaa päätyy samassa tutkimuksessa samaan tulokseen. Toisaalta tutkimusmetodin ollessa haastattelu on epätodennäköistä, että kaksi eri tutkijaa tulkitsee tietyn vastauksen samalla tavalla. Tässä tapauksessa reliaabeliutta voidaan arvioida hyväksi, jos kaksi tutkijaa päätyy tuloksissa yksimielisyyteen. Reliaabelius koskee enemmän tutkijan toimintaa, kuin haastateltavien vastauksia. Toisin sanoen on arvioitava, kuinka luotettava tutkijan analyysi materiaalista on.⁴²

Validiteetilla tarkoitetaan tutkimusmenetelmän soveltuvuutta toivotun tuloksen saavuttamiseksi. Tutkimuksessa käytetyn mittarin tulee tuottaa todenmukaista, sekä tarkoituksenmukaista aineistoa. Validius liittyy kysymykseen siitä, koskeeko tutkimus sitä, mitä sen on oletettu koskevan. Toisin sanoen kyse on siitä, käytetäänkö tutkimuksessa käsitteitä, jotka liittyvät tutkituksi aiottuun ilmiöön? Toisten ymmärtäminen on sitä helpompaa, mitä tarkemmin selitämme käyttämiämme käsitteitä. Käsitteiden analyysillä tarkennetaan tutkimuksen luotettavuutta. Tällä tutkija pääsee tilanteeseen, jossa tutkija tutkii sitä, mitä on aikonut tutkia ja hänen käyttämänsä käsitteet ovat tutkittavien ja tutkimusyhteisön käsitysten mukaisia.⁴³

Suurimmaksi haasteeksi koen opinnäytetyössäni haastatteluista saamani materiaalin validiteetin. Koska yksikään kurssini jäsen ei ole ollut työharjoittelussaan tai ennen poliisiopintoja aseellisessa voimankäyttö-, tai hätävarjelutilanteessa, on tämä seikka huomioitava pohtiesani tutkimukseni tuloksia ja niiden merkittävyyttä. Onko haastattelu oikea mittari tällaiseen tutkimukseen ja antako se luotettavaa tietoa? Voiko henkilö, joka ei ole päätenyt työssään tai muussa tilanteessa käyttämään ampuma-asetta voimankäyttövälineenä, tai ollut ampumaseen käytön kohteena, todella arvioida omaa ammatillista aseenkäyttöään luotettavasti?

Uskon, että voi. Tämän tutkimuksen perustuessa yksilön havaintoihin ja kokemukseen omasta ammattitaidosta, voidaan vastaus saada ainoastaan yksilöltä itseltään. Siksi tutkimuskysymykset eivät ole sidottuja elävän elämän tilanteisiin ja niissä toimimiseen, vaan annettuun verrattain lyhyeen koulutukseen ja sen antamaan valmiuteen toimia tarvittaessa lainsäädännön ja ennen kaikkea koulutuksen mukaisesti jo ensimmäisestä työtehtävästä lähtien. Toisaalta osa haastateltavistani on jo saanut jonkinlaista kokemusta aseiden käytöstä tai varautumisesta aseenkäyttöön työtehtävillä, mikä tuo mielestäni sopivasti lisää koulutuksellista näkökulmaa.

⁴² Hirsjärvi & Hurme 2004 s.187-189

⁴³ Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 1997 s. 41-42

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkkuus. Erityisesti tutkimuksen mittarin ollessa haastattelu on tärkeää, että tutkija arvioi saamiaan vastauksia ja tuottaa niistä teoreettisesti tarkastelukelpoista materiaalia. Vastuu tästä on tutkimuksen tekijällä.

Olen valinnut haastateltavat siten, että heidän kokemuksensa ampuma-aseista ennen virka-aseen käyttäjäkoulutusta olisivat eritasoiset ja erisisältöiset. Tällä pyrin siihen, että sisällöltään saman käyttäjäkoulutuksen saaneista henkilöistä saataisiin erilaisia näkökulmia ja havaintoja omasta osaamisesta, sekä edeltävän kokemuksen vaikutuksista. Tämä keino antaa mielestäni niin sanotun läpileikkauksen kurssini opiskelijoista ja auttaa vastaamaan tutkimuskysymykseeni ilman, että minun tarvitsee haastatella kaikkia kurssini edustajia.

5.4 Toteutus

Aloittaessani tutkimukseni kartoittamista pohdin, miten toisin tutkimuskysymykseni, sekä saamani tuloksen mahdollisimman tehokkaasti esiin. Pyrin havainnoimaan kurssini jäseniä samalla miettien, ketä haastattelin vai haastattelisinko kaikkia kurssini jäseniä. Koin haastavaksi sen, miten kaikkien haastatteluiden tuloksista tuotaisiin esiin yksilöiden omakohtaisia kokemuksia ja näkemyksiä. Samalla tulin tulokseen, että haastatteleamalla kaikki kurssini jäseniä tulokset hukkuisivat taustakohinaan.

Keskityin etsimään kurssini jäsenistä yhdistäviä, sekä erottelevia tekijöitä aseiden käsittelyn, sekä ampumisen näkökulmasta. Päätin tällä perusteella haastatella kurssiltani mahdollisimman erilaisen ampuma-asetauhan omaavia henkilöitä. Tavoitteena oli haastatella henkilöitä, joilla on aikaisempaa kokemusta ampuma-aseista, sekä henkilöitä joilla ei ole minkään tason kokemusta aiheesta. Löysinkin haastateltaviksi niin kokeneita kilpatason ampujia, kuin ampuma-aseista kokemattomia henkilöitä.

Tutkimukseni on muodoltaan kvalitatiivinen, mutta metodi on jossain kyselylomakkeen ja teemahaastattelun välillä. Haastattelin viittä kurssini opiskelijaa. Tarkoitus oli rakentaa teemahaastattelu, jossa haastattelua olisi vinyt eteenpäin teemat, joita tässä opinnäytetyössä käsitellen. Aikataulusyistä haastattelut toteutettiin sähköpostilla, johon haastateltavat vastasivat kirjallisesti. Lajiltaan haastattelu on kohdennettu teemahaastattelu.

Kysymykset ovat strukturoidumpia, kuin tyypillisessä teemahaastattelussa. Tämä johtuu siitä, että kysymykset oli muokattava miedosti johdattelemaan haastateltavaa syvempään analyysiin. Pyrin kuitenkin siihen, että kysymyksiin pystyisi vastaamaan mahdollisimman paljon omien havaintojensa mukaisesti. Vastaajat olen numeroinut numeroin 1-5. Lisäksi olen antanut vastaajille heidän ampuma-aseita koskevan kokemuksen mukaisen nimityksen helpottamaan haastatteluista analysoimani aineiston lukemista.

Haastattelulomake löytyy tämän opinnäytetyön liitteenä. Kysymykset olivat erillisellä liitetiedostolla, johon haastateltavani vastasivat kunkin aihealueen kysymyksien jatkoksi. Kysymykset jakautuivat tutkimuskysymykseni käsitteiden mukaisiin teemoihin. Näiden teemojen

sisällä kysymykseni muodot vastasivat toisiaan, ainoastaan teema vaihtui. Haastattelun tulokset olen pyrkinyt tuomaan esiin haastateltavien ”omalla suulla”. Koen, että näin haastateltavieni näkökulmat, kokemukset ja huomiot tulevat parhaiten esille. Osaltaan se osoittaa myös osittaisen tuloksen tutkimukseni haasteeseen; pystyvätkö haastateltavat arvioimaan omaa kehittymistään, sekä tuottamaan valideja näkökulmia ampumataitonsa kehittymisestä?

6 HAASTATELTAVIEN PROFIIITIT

Vastaaja 1:llä on ennen virka-aseen käyttäjäkoulutusta kokemusta ampuma-aseista. Hän oli ampunut aikaisemmin lähinnä varusmiespalveluksesta tutulla RK62-rynnäkkökiväärillä. Hänellä on myös vähäistä kokemusta muistakin kiväärikaliiberin sotilasaseista. Lisäksi vastaaja 1:llä oli ampumakokemusta pistoolilla ampumisesta varusmies-, sekä reserviläistoinnissa. Vastaaja 1:llä oli omassa työharjoittelussaan ainakin yksi selkeä virka-aseen käyttöön varautuminen tehtävällä, sekä eläimen lopettamistehtävä ampuma-aseella. ("Kokenut ampuja")

Vastaaja 2 on harrastanut aikaisemmin urheilu-, sekä metsästysammuntaa. Yhteensä Vastaaja 2:n arvion mukaan tämä on harrastanut ammuntaa noin kymmenen vuotta, josta suurin osa on olympiapistooliammuntaa sisä-, sekä ulkoampumaradoilla. Vastaaja 2 kertoi varautuneensa työharjoittelussa muutaman kerran ampuma-aseen käyttöön. Varautumiset eivät olleet johtaneet ampuma-aseen käyttöön. ("Erittäin kokenut ampuja")

Vastaaja 3:lla ei ollut aikaisempaa kokemusta ampuma-aseista ennen virka-aseen käyttäjäkoulutusta. Hän ei ollut koskaan koskenut oikeaan ampuma-aseeseen ennen virka-asekoulutusta. Vastaaja 3:n vastauksista ei ilmennyt, että tämä olisi käyttänyt tai varautunut käyttämään ampuma-asetta työharjoittelussa. ("Kokematon ampuja")

Vastaaja 4:lla on aikaisempaa kokemusta ampumisesta varusmiesajalta, sekä vapaa-ajalla tapahtuneen ammunnan muodossa. Vastaaja 4 on kilpaillut varusmiesaikana sotilasammuntojen SM-kisoissa. Vastaaja 4 arvioi ampuneensa yhteensä tuhansia laukauksia erilaisilla kivääreillä ja haulikolla. Vastaaja 4 kertoi varautuneensa kerran ampuma-aseen käyttöön työharjoittelussa ottamalla aseensa kotelosta valmiusotteeseen. Varautuminen ei johtanut ampuma-aseen käyttöön. ("Kokenut ampuja")

Vastaaja 5 on ennen virka-aseen käyttäjäkoulutusta ampunut varusmiespalveluksessa RK62-rynnäkkökiväärillä, sekä muussa toiminnassa Glock 17- pistoolilla. Vastaaja 5 arvelee ampuneensa pistoolilla yhteensä satoja laukauksia. Vastaaja 5 on varautunut muutama otteeseen ampuma-aseen käyttöön työharjoittelussaan. Varautumiset eivät johtaneet ampuma-aseen käyttöön. ("Jonkin verran ampunut")

7 TULOKSET

7.1 Keskeisin tutkimustulos

Tutkimuksen aineiston perusteella poliisiammattikorkeakoulun kurssin AMK20154 ampu-maito kehittyi virka-aseena käytettävän Walther P99Q- pistoolin osalta merkittävästi. Tutkimuksessa haastatellut AMK20154-kurssin jäsenet ovat sitä mieltä, että poliisiammattikorkeakoulun tarjoama virka-aseen käyttäjäkoulutus vastaa heidän työelämän kokemustensa perusteella niitä vaatimuksia, joita poliisille on säädetty laissa, sekä niitä vaatimuksia, joita päivittäinen operatiivinen toiminta poliisin työssä asettaa heille.

Verrattaessa haastateltavien näkemyksiä, kokemuksia, sekä havaintoja virka-aseen käyttäjäkoulutuksesta poliisiammattikorkeakoulun voimankäytön toteutussuunnitelmassa annettuihin oppimistavoitteisiin voidaan todeta, että AMK20154-kurssin osalta tavoitteet ollaan saavutettu. Haastateltavien vastauksista ilmenee virka-aseen käyttäjäkoulutuksen olevan tasoltaan riittävä ja yksilön kehittymistä tukeva. Haastateltavien esittämät koulutusta kehittävät toiveet koskevat lähinnä nykyisen tason ylläpitämistä tai nykyisten kokonaisuuksien toistojen lisäämistä.

Virka-aseen käyttäjäkoulutus on tuonut haastateltavien aseenkäsittelyyn uusia elementtejä. Haastateltavat kokevat aseenkäsittelynsä kehittyneen turvallisiksi ja varmemmaksi virka-aseen käyttäjäkoulutuksen myötä. Haastateltavat pitävät tärkeänä aseiden turvallista ase-käsittelyä. Kokemuksiensa ja koulutuksensa myötä haastateltavat pystyvät kattavasti arvioimaan oman ase-käsittelynsä turvallisuutta, sekä koulutuksellisesti tärkeitä elementtejä.

Ampumatekniikan osalta haastateltavista he, joilla on aikaisempaa kokemusta aseista, kokevat pystyneensä hiomaan taitoaan käyttäjäkoulutuksessa. Myös henkilöt, joilla ei ole juuri-kaan tai ollenkaan aikaisempaa taustaa aseiden kanssa, kokevat kehittyneensä hyviksi ampujiksi. Kaikki haastateltavat ovat sitä mieltä, että virka-aseen käyttäjäkoulutus paransi heidän ampumatekniikkansa merkittävästi. Haastatteluista ei ilmennyt, että aikaisempi kokemus ampuma-aseiden kanssa olisi haitannut uusien tekniikoiden tai käsittelyrutiinien oppimista.

Aseenkäsittelyn ja ampumatekniikan koulutusta haastateltavat pitävät hyvänä. Koulutuksessa korostettua turvallisuuteen panostamista ja varmuutta pidetään olennaisena. Koulutusmäärien entisellään säilyttäminen ja yksilölliseen koulutukseen panostaminen on koulutuksen suurimpia kehittämiskohteita.

Tilanneharjoitusten aseiden käyttämiseen tuomat haasteet ovat haastateltavien mielestä oppimisen kannalta tärkeässä asemassa. Tilanneharjoitusten katsotaan vievän ampumaradalla opitut tekniikat käytäntöön. Työelämän tilanteita vastaavat tilanneharjoitukset ja niissä tapahtunut aseiden käyttö auttavat haastateltavia hahmottamaan toimivaltasäännösten rajoja ja soveltamaan aseiden käyttöään tilanteen mukaisesti.

Käyttäjäkoulutuksessa on painotettu toimivaltasäännöksiä ja tuotu esiin aseiden käyttöön liittyviä työelämän haasteita. Haastateltavien mielestä todellisen tuntuissa olosuhteissa tapahtunut harjoittelu on auttanut heitä kehittymään ammatillisessa aseidenkäytössä. Haastateltavat kokivat kehittyneensä ammatillisessa aseidenkäytössä sellaiselle tasolle, jossa he kokivat pystyvänsä toimimaan tarvittaessa tilanteen niin vaatiessa itsenäisesti.

Haastavana seikkana poliisin näkökulmasta haastateltavat näkevät toimivaltasäännösten hahmottamisen ja tilanteen arvioinnin vaikeutumisen nopeissa ja yllättävissä tilanteissa. Koulutuksessa oltiin heidän mukaansa käyty läpi tällaisia tilanteita. Haastateltavat pitävät toimivaltasäännöksiä tärkeinä. Kehittämisideoina tilanneharjoituksiin haastateltavat esittävät tilanneharjoitusten toistomäärien lisäämistä, sekä todenmukaisuuden kehittämistä.

Stressireaktioiden vaikutuksesta ampumakykyyn, sekä näiden reaktioiden hallinnasta ampu-tilanteissa haastateltavilla on erilaisia kokemuksia. Toiset kokevat, etteivät tilanneharjoitukset olleet riittävän autenttisia aiheuttaakseen äärimmäisiä stressireaktioita. Kaikki haastateltavat ovat kuitenkin kokeneet käyttäjäkoulutuksen aikana jonkinasteista stressiä ja he ovat tunnistaneet niiden vaikutukset omaan ampumiseensa. Suurin osa haastateltavista oli havainnut stressin vaikuttavan heidän ampumatekniikkaansa ja siten vaikeuttaneen aseella osumista kohteeseen. Haastateltavien mielestä virka-aseiden käyttäjäkoulutus lisäsi heidän stressinhallintakykyään aseidenkäyttötilanteissa.

7.1.1 Turvallinen ase käsittely ja ampumatekniikka

Turvallisen ase käsittelyn osalta kysymykset muodostuvat siitä, miten haastateltava koki virka-aseiden käyttäjäkoulutuksen vaikuttaneen hänen ase käsittelyynsä ja miten ase käsittely näkyi haastateltavan työharjoittelussa. Haastateltavia pyydettiin arvioimaan omaa kehittymistään, sekä antamaan kehitysehdotuksia, jotka parantaisivat heidän mielestään virka-aseiden käyttäjäkoulutusta ase käsittelyn näkökulmasta.

Ampumatekniikkaa koskevat kysymykset olivat samankaltaisia, kuin ase käsittelyn kysymykset. Haastateltavia pyydettiin arvioimaan aikaisemman kokemuksen vaikutusta ampumatekniikkaansa, sekä pohtimaan ampumatekniikan merkittävyyttä koulutuksessa. Haastateltavat arvioivat omaa kehittymistään ja esittivät kehotusehdotuksia käyttäjäkoulutukseen ampumatekniikan näkökulmasta.

Vastaaja 1 ”Kokenut ampuja”:

Vastaaja 1 kokee virka-aseiden käyttäjäkoulutuksen tuoneen tämän ase käsittelyyn ja ampumatekniikkaan paljon uusia elementtejä. Aikaisempaan kokemukseensa verraten eroja on niin taktiikoissa, kotelotekniikoissa, kuin aseiden eteen vienneissäkin. Kaiken kaikkiaan virka-aseiden koulutus sisälsi tarkempia ohjeita ja määräyksiä siitä, miten asetta tulee käsitellä.

Vastaaja 1 mukaan turvallinen ase käsittely ilmeni työharjoittelussa siten, että koulutettu aseenkäyttö näkyi huomioon ottamalla ympäristön ja turvallisuusriskit, kun ase otettiin kotelosta. Aseen olemassa olon ja sen mahdollisen käytön jännittämisen pois opettelu oli vastaaja 1:n mielestä tärkeä osa koulutusta. Virka-aseen käyttäjäkoulutus antoi tälle itseluottamusta ase käsittelyyn ja käyttöön.

Vastaaja 1 kokee kehittyneensä ase käsittelyn varmuudessa, sekä ampumatekniikan puhtaudessa huolimatta siitä, että tällä oli aikaisemmin ollut pistoolikoulutusta. Vastaaja 1 ilmaisee huolensa tulevien kurssien koon kasvamisen myötä ilmenevistä ongelmista. Vastaaja 1 kokee, että ase käsittelyyn ja ampumatekniikkaan käytetty koulutusmäärä tulisi säilyttää vähintään entisellään. Hänen mielestään yksilölliseen koulutukseen tulee panostaa jatkossakin.

Vastaaja 2 ”Erittäin kokenut ampuja”:

”Ampumatekniikassa on tullut muutoksia ase-, ja tukikäden käytössä, sekä ampuma-asennossa. Puristava laukaus ja tukevat, mutta samalla rennot ampumaotteet aseesta ammunnan aikana.”

Vastaaja 2 kokee ampumatekniikan olevan ampumisen tärkein elementti. Ase käsittelyn tai ampumatekniikan koulutuksen vastaaja 2 katsoo olevan riittävä ja siihen käytettiin hänen mielestään eniten aikaa.

”Aseen häiriön poistaminen, lampun käyttö ammunnassa, asekotelon käyttö, lippaan vaihdot ja suojan takaa ampuminen antoivat minulle uusia näkökulmia. Koulutuksessa ase käsittely siirtyi työkeskeisempään asemaan. Virka-aseen käyttäjäkoulutuksessa lisäelementtinä ammuntaa tulee kotelosta vetämiseen liittyvät yksityiskohdat. Lisäksi varautumis-, valmius- ja ampumaote tulivat uutena elementtinä ammuntaan.”

Lisäksi Vastaaja 2 korostaa turvallista ase käsittelyä. Oman ja muiden ase käsittelyn havainnointi ja tiedostaminen luovat hänen mukaansa pohjan turvalliselle ase käsittelylle. Vastaaja 2:n mukaan tämän ase käsittelyyn tuli uusia, ammatillisia elementtejä ja näkökulmia verrattuna kilpa-ammuntaan.

”Se (ase käsittely ja ampumatekniikka) on ammunnan kivijalka. Koko paketin täytyy olla kunnossa, jotta ampuminen onnistuu kiitettävästi. Ilman ampumatekniikkaa ei voi tehdä hyviä laukauksia.”

Vastaaja 3 ”Kokematon ampuja”:

”Mielestäni poliisin ase käsittelyn tulee olla varmaa ja turvallista, koska ase käyttötilanne voi tulla todella yhtäkkisesti vastaan ja silloin tulee osata toimia oikein nopeasti.

Aseenkäyttö tulee myös pystyä perustelevaan jälkikäteen. Tietysti myös ”normaali” ase käsittely, eli esimerkiksi ampumarajoittelun yhteydessä ase purkamisen, puhdistamisen ja kokoaminen tulee olla varmaa ja turvallista. Ase tulee myös säilyttää ja siirtää oikeaoppisesti silloin kun se ei ole varustevyössä käyttäjän yllä.”

Vastaaja 3:n mukaan koulutuksessa tulee ylläpitää niitä seikkoja, jotka opettavat käyttäjän käyttämään asetta varmasti ja turvallisesti. Aseen käytön opettelulle tulee olla varattuna tarpeeksi aikaa, jotta jokainen, joka ei ole aseeseen koskaan koskenutkaan, ehtii oppia ja omaksua turvallisen aseenkäytön. Aseen tulee olla koulutuksen jälkeen tuttu väline, jonka osaa purkaa ja koota ja jota osaa käyttää oikein. Vastaaja 3:n mielestä jokaisen ampumatarkkuuteen tulisi myös saada tietty taso.

Vastaaja 3 kokee oman ase käsittelynsä ja ampumatekniikkansa kehittyneen käyttäjäkoulutuksen myötä. Aikaisemman kokemuksen puuttumisen vastaaja 3 kokee olleen sekä hyvä, että huono asia. Tottumattomuus aseisiin johti virka-aseen tuntumiseen vieraalta, mutta koulutuksen edetessä vastaaja 3 koki kehittyneensä käsittelemään asetta varmasti ja turvallisesti. Vastaaja 3 korostaa omatoimisen harjoittelun tärkeyttä koulussa, sekä työelämässä.

”Kouluttajien rohkaisu ja kannustus olivat myös tärkeitä elementtejä ase käsittelyn oppimiseen psykologisesta näkökulmasta ajatellen. Hieman oli myös tuurista kiinni, että meille sattui niin hyvä kouluttaja”

Vastaaja 4 ” Kokenut ampuja”:

”En ole ennen virka-asekoulutusta ampunut käsiaseella. Turvallinen ase käsittely kuitenkin pätee jokaisen aseensa kanssa, joten se oli tavallaan ennestään tuttua. Samat säännöt pätevät niin koulumme käyttäjäkoulutuksessa kuin varusmiespalveluksen asekoulutuksessa. Kokonaisuudessaan koulumme käyttäjäkoulutus antoi mielestäni hyvät valmiudet käsiaseen sujuvaan ja turvalliseen käyttöön. Turvalliseen ase käsittelyyn liittyen ainakin piippulinjan huomioiminen ja liipaisinvarmistus ym. asiat olivat ennestään tuttuja. ”

Vastaaja 4:n mielestä virka-aseen käyttäjäkoulutus näkyy päivittäisessä tekemisessä työelämässä päivittäin ja työharjoittelu auttoi tätä kehittämään rutiineja aseensa käsittelyyn.

”Käsittelin asetta työharjoittelun aikana lähes jokaisen työvuoron aikana, ainakin siinä määrin, että laitoin aseensa valmiiksi virkatehtäviä varten. Oma sujuvuus käsiaseensa kanssa on ainakin kehittynyt. Osaan mielestäni käyttää asetta turvallisesti ja uskon, että minulla on riittävät valmiudet hoitaa aseenkäyttötilanne siten, että en vaaranna muita tai itseäni omalla ase käsittelylläni ja pystyn hoitamaan tilanteen tarkoituksenmukaisesti. ”

Vastaaja 4 näkee, että aseensa käsittely tulee joillekin sujuvammin kuin toisille. Hänen mielestään kouluttajien pitää keskittyä vielä enemmän niihin yksilöihin, joilla on vaikeuksia aseensa kanssa toimimisessa. Vaikeuksia voi olla aseensa käytössä, ampumatekniikassa tai jos-

sain muussa asiassa. Toisena asiana on käytetty aika ampuma-asekoulutukselle. Voiman käytön koulutukseen on varattu vain rajallisesti aikaa ja ampumakoulutuksen ajallinen lisäys on vaikeaa, mutta vastaaja 4:n mielestä opettajat voisivat kannustaa opiskelijoita enemmän esimerkiksi itsenäiseen harjoitteluun.

Vastaaja 4:n mielestä kaikilla poliisimiehillä tulee olla riittävä valmius käyttää aseita. Aseen käytön tulisi olla riittävän sujuvaa, jotta se on turvallista aseiden käyttäjälle itselleen sekä muille aseiden läheisyydessä oleville.

Vastaaja 5 ”Jonkin verran ampunut”:

”Poliisin turvallisessa ampuma-aseen käsittelyssä korostuu erittäin vahvasti ammattitaito ja ammattimaisuus. Poliisi tekee työtään siviilien joukossa, ja iso osa aseiden käytön tilanteista on ollut sellaisissa paikoissa, että siviilejä on ollut paikalla runsaasti. Esimerkkinä syksyn 2017 Sastamalan takaa-ajo. Kun tilanteet ovat juurikin tällaisia, ns. ihmisten joukossa tapahtuvia, niin silloin aseiden käsittelyn pitää yksinkertaisesti olla todella varmaa.

Vastaaja 5:n mielestä poliisin aseiden käsittelyn tulee olla erittäin ammattitaitoista, koska virheisiin, kuten vahingonlaukauksiin ei ole varaa. Vastaaja 5 piti poliisiammattikorkeakoulussa saamaansa ampumakoulutusta laadukkaana:

”Poliisiammattikorkeakoulussa sen sijaan on huomattavasti pienemmät koulutusryhmät, joka jo osaltaan lisää kouluttajan ja koulutettavan ”omaa aikaa”. Sen lisäksi koulutus on muutenkin enemmän yksilöllistä, ja kaikkia autetaan ja opetetaan sen verran mitä on tarvis. Ja kyllä minun täytyy sanoa, että kun poliisiammattikorkeakoulussa koulutettiin aseiden käyttöä, niin kyllä siitä ihan selvästi välittyi se viesti, että meistä tehdään aseiden käytön ammattilaisia ja saatamme joutua käyttämään aseita oikeasti.”

Vastaaja 5 korostaa, että ammatillinen aseiden käsittely ja käyttäminen pohjautuu perustaitoihin ja varmuuteen. Hänen mielestään poliisin on tärkeää osata tunnistaa tilanteet, joissa aseita saattaa joutua käyttämään. Lisäksi vastaaja 5 painottaa, että verrattaessa radalla ampumista elävän elämän tilanteisiin, vaatii jälkimmäinen huomattavasti enemmän soveltamista. Vastaaja 5 kokee oman aseiden käsittelynsä, sekä ampumatekniikkansa kehittyneen erittäin paljon käyttäjäkoulutuksen myötä.

7.1.2 Operatiivisten tilanteiden harjoittelu

Operatiivisten tilanteiden harjoitteluun liittyvät kysymykset lähestyivät teemaa toimivaltuuksien näkökulmasta. Haastateltavat arvioivat tilanneharjoitusten vaikutusta omaan virkaaseen käyttöön ja sitä, miten ne auttoivat heitä kehittämään ampumataitoaan. Haastateltavat arvioivat myös, mitä haasteita toimivaltasäännökset tuovat ammatilliseen aseiden käyttöön poliisin näkökulmasta. Haastateltavat antoivat kehitysehdotuksia tilanneharjoitusten sisältöön ja toteuttamiseen jatkossa.

Vastaja 1 ”Kokenut ampuja”:

”Tilanneharjoitukset ovat ehdoton osa virka-asekoulutusta, jotta vastaavissa tilanteissa tietää miten toimia ja pystyy toimimaan tehokkaasti vaihtelevissa tilanteissa. Tilanneharjoittelu auttaa opiskelijaa myös kehittämään omaa ajattelua, miten missäkin tilanteessa voisi käyttää asetta tehokkaasti.

Tilanneharjoituksissa käytiin läpi ja painotettiin, että aseiden käyttöön ei tule suhtautua ainoana ratkaisuna, vaan viimeisenä ratkaisuna. On kuitenkin ymmärrettävä käyttää asetta ensisijaisesti, mikäli se on tilanteeseen nähden ehdotonta. Toimivaltasäännöt on oltava kirkaana mielessä ja toiminnassa, niin ettei niitä tarvitse erikseen miettiä nopeissa tilanteissa vaan ne ovat kuten refleksiä. Kun tämä tapahtuu, niin tämä toimivalta täyttyy.

Haasteet tulevat varmasti oikeudellisessa pohdinnassa hätävarjelu ja voimankäytön välimaastosta, milloin ollaan milläkin puolella ja miten se vaikuttaa toimintaan.

Tilanneharjoituksia voisi tietenkin olla enemmän, mutta rajoitetut tuntimäärät eivät välttämättä anna tilaa useammille tilanneharjoituksille. Toivon, että tilanneharjoitusten määrää ei ainakaan vähennetä.”

Vastaja 2 ”Erittäin kokenut ampuja”:

”Aseenkäyttötilanteet voivat olla yllätyksellisiä ja harkinta-aikaa voi olla vähän. Toimivaltasäännöksiä soveltaminen käytännön tilanteisiin hetkessä asettaa haasteita ja ongelmia.”

Vastaja 2 näkee tilanneharjoitusten vievän opitun asian käytäntöön ja kokee, että sisäampumaradalla toteutettujen harjoitteiden merkitys opitaan sisäistämään käytännön harjoituksilla. Tilanneharjoitusten palautteissa esille nostetut aseiden käytön edellytykset toimivaltasäännöksissä edistivät vastaja 2:n oppimista. Vastaja 2:n mielestä tilanneharjoitusten ongelmana oli niiden autenttisuus.

Vastaja 3 ” Kokematon ampuja”:

”Muistelen, että alusta asti koulutuksessa painotettiin poliisin toimivaltuuksia ja lain säätelyä edellytyksiä esimerkiksi poliisin voimankäytölle ja vahvimpana virka-aseiden käytölle. Tilanneharjoituksissa suoritukset käytiin läpi sekä suorituksen näkökulmasta, että lain näkökulmasta”

Vastaja 3:n mielestä tilanneharjoitukset huomioivat hyvin aseiden käyttämisen työelämäyhteyttä. Tilanneharjoitukset sisälsivät nopeita aseiden käyttötilanteita, mitä vastaja 3 pitääkin tärkeänä.

”Jos mietitään aseiden käyttöä, niin itse käyttötilanne on varmasti jo itsessään haasteellinen. Nopeat tilanteet, joissa aseiden käyttöä tarvitaan, asettavat tilanteessa olevan poliisimiehen paineen alle. Päätöksiä voi joutua tekemään lyhyessä ajassa, mutta silti lain määrittelemät edellytykset aseiden käytölle tulisi olla silloin kirkaana mielessä. Esimerkiksi toisen toimimisen mahdollisuutta on varmasti vaikea miettiä tilanteessa, jossa esimerkiksi kohdehenkilö uhkaa poliisia puukolla ja lähistöllä on myös sivullisia. Näitä asioita täytyy kuitenkin ajatella.

Vastaaja 3:n mukaan tilanneharjoitukset auttoivat kehittämään toimintamalleja, jotka auttoivat nopeiden ja haastavien tilanteiden hallitsemista, sekä päätöksentekoa. Vastaaja 3 oli tyytyväinen tilanneharjoitusten sisältöön.

”Harjoituksissa on toki kehityskotia, mutta niissä taitaa tulla eteen aikataululliset haasteet ja resurssit vastaan. Tilanneharjoituksia voisi olla enemmänkin, jotta jokainen pääsisi suorittamaan enemmän kuin yhden kerran ja yhdenlaisen tilanteen per harjoitus”

Vastaaja 4 ” Kokenut ampuja”:

”Harjoitukset olivat erittäin hyvä lisä ampuma-aseiden peruskoulutukseen. Perusasioiden opetteluun jälkeen on tärkeä tehdä harjoituksia mahdollisimman autenttisen tuntuissa tilanteissa, jotta aseiden käytön eri tilanteet realisoituisivat. Tein harjoituksissa sellaisia virheitä, jotka muistan edelleen. Parempi tehdä virheitä ja harjoitella koululla, kuin että ensimmäiset eteen tulleet tilanteet olisivat ns. ”kovia”, oikeita tilanteita.

Vastaaja 4 kokee toimivaltasäännösten olleen läsnä tilanneharjoituksissa. Vastaaja 4:n mukaan kouluttajat ottivat säännöllisesti esille toimivaltuudet kussakin tilanteessa. Vastaaja 4:n mielestä harjoitusten palautteessa läpikäytyt säännökset ja arviot aseiden käytön oikeellisuudesta kehittivät ammatillista näkökulmaa ampumiseen.

Mielestäni säännösten ei pitäisi tuoda toimintaan haasteita, vaan toiminnan tulisi rakentua niiden pohjalta. Säännökset ovat mielestäni tarpeelliset ja tärkeät, niitä tulee noudattaa. Säännökset eivät mielestäni sinällään vaikeuta aseiden käyttöä tai rajoita tilanteita, joissa aseiden käyttö olisi tarpeen. Se miten tarkasti esimerkiksi aseiden käytöstä varoitetaan, arvioidaan tilannekohtaisesti ja joskus varoittaminen ei vain ole mahdollista. Säännöksissä ja oikeuskäytännössä on kuitenkin sen verran liukumavaraa, että poliisinkin oikeusturva aseiden käyttötilanteiden osalta on huomioitu.

Kouluttajat voisivat kiinnittää enemmän huomiota siihen, että kaikki suorittavat suurin piirtein saman verran tilanneharjoituksia, jotta kaikki saavat riittävästi omakohtaisia kokemuksia. Tämä korostuu etenkin, kun kurssikoot (ja samalla vk ryhmien koot) kasvavat. ”

Vastaaja 5 ”Jonkin verran ampunut”:

”Tilanneharjoitusten kautta on saanut kuvaa siitä, missä tilanteissa asetta voi käyttää, ja ennen kaikkea milloin. Tilanneharjoitukset osoittivat sen, että veitsellä aseistautunut, kohti juokseva kohdehenkilö pitää pysäyttää jo ennen kuin kohdehenkilö on sylissä, sillä yksi laukaus ei välttämättä pysäytä kohdehenkilöä. Eli tilanneharjoitukset ovat ainakin opettaneet erottamaan elokuvan ja todellisuuden toisistaan.

Vastaaja 5 arvioi, että rataolosuhteissa tapahtuvaan aseenkäsittelyn ja ampumatekniikan opetteluun keskittyminen korostui tilanneharjoituksissa. Jos perusteet eivät ole hiottuja, todellisissa tilanteissa aseiden käyttäminen ei tuota tavoiteltua tulosta:

Niin ikään tilanneharjoituksissa on nähnyt sen, miten suuri merkitys aseenkäytön perustaidoilla on. Esimerkiksi voi ottaa kotelosta vedon; mikäli veto on keilaava tai ”virveliä heittävä”, niin nopeassa tilanteessa laukaus osuu joko lattiaan tai kattoon, ja kohdehenkilö jatkaa matkaansa.

Tilanneharjoitukset osoittivat myös ihmisen rajallisuuden: vaikka olisi kuinka taitava aseenkäyttäjä tahansa, niin riski ohiampumiselle on aina olemassa. Harjoitukset opettivat erittäin hyvin sen, että ammutun laukauksen jälkeen seurataan aina sen aiheuttamia vaikutuksia kohdehenkilössä, ja sitten päätetään, ammutaanko uudestaan vai ei, vai vaihdetaanko voimankäyttövälinettä. Eli toisin sanoen ei lähdetä siitä olettamuksesta, että ensimmäinen laukaus a) osuu, b) tuottaa vaikutuksia kohdehenkilössä, vaan seurataan tilannetta ja toimitaan sen edellyttämällä tavalla loppuun asti.”

Vastaaja 5 kokee, että voimankäytölliset elementit ja resurssit ovat työelämässä joissain tilanteissa hoidettavissa muuten, kuin asetta käyttämällä ja toivoi siksi koulutukseen muutosta:

”On tilanteita, joissa minä koulutukseni perusteella käyttäisin ampuma-asetta, mutta joissa etälamauttimen omaava poliisi käyttäisi etälamautinta. Olisi hyvä, että jo peruskoulutuksen aikana opiskelijoille koulutettaisiin etälamautin, sillä se kuitenkin muuttaa työn tekemistä jonkin verran.”

7.1.3 Stressin vaikutusten tunnistaminen ja oman toimintakyvyn ylläpito

Tämän teeman kysymykset koskivat haastateltavien omia näkemyksiä siitä, miten stressireaktioita, sekä niiden hallitsemista käytiin läpi virka-aseen käyttäjäkoulutuksessa. Haastateltavat arvioivat omien stressireaktioiden hallintakykyä ja miten se on kehittynyt virka-aseen käyttäjäkoulutuksen myötä.

Vastaaja 1 ”Kokenut ampuja”:

”Hirveästi ei ole kokemusta, joissain tilanneharjoituksissa huomasi, että stressi kyllä heikentää paljon tarkkoja raajalaukauksia. Tämäkin on hyvä tiedostaa ja toimia sen mukaan, mikäli tilanne tulee eteen.

Stressi saattaa myös lisätä haasteita järkevien päätösten tekemisen suhteen. Siksi on hyvä, että tällaisia harjoitellaan koulussa ja tehdään virheet siellä. Näin oikeissa tilanteissa muistuu mieleen, miten on toiminut aiemmin ja miten tulisi toimia tässä tilanteessa.”

Vastaaja 2 ”Erittäin kokenut ampuja”:

”Aseen käsittely on helpompaa myös stressitilanteissa, kun perusteet on hiottu kohdalleen. Stressi vaikuttaa motoriikkaan. Tarkkojen laukausten ampuminen muuttuu haasteelliseksi ja on haastavaa tehdä puristavia laukauksia.”

Vastaaja 3 ” Kokematon ampuja”:

”Stressinhallintaan täytyi keskittyä usein, varsinkin silloin kun ammunta ei meinannut onnistua kunnolla. Käyttäjäkoulutus opetti kyllä hallitsemaan omaa stressitilaa ja keskittymistä paremmin. Ampumaradalla stressi tuli lähinnä siitä, jos ei itse ampunut yhtä hyvin kuin esim. vierustoveri. Sitten asiaa alkoi miettiä ihan liikaa ja oma ammunta meni vain huonommin. Heti kun sai omat ajatukset ja keskittymisen tasapainoon, niin ammunta alkoi taas sujua.

Tilanneharjoituksissa itse ampuminen ei stressannut yhtään, vaan muu ympäristö ja harjoitustilanne loivat painetta. Oikeassa aseenkäyttötilanteessa stressi on varmasti ihan eri taso, kuin harjoituksissa. Uskon kuitenkin, että jos itsellä on riittävä varmuus omasta aseenkäsittelystä ja ampumisesta, niin stressi voi olla lievempi, kuin mitä se olisi epävarmana aseenkäsittelijänä.”

Vastaaja 4 ” Kokenut ampuja”:

”En usko, että käyttäjäkoulutuksella oli kauheasti vaikutusta omaan stressinhallintakykyyn. Koulutus kuitenkin avasi silmiä stressin vaikutukseen, kun ollaan aseenkäyttötilanteessa. Harjoitukset ovat kuitenkin aina vain harjoituksia, joten luulen, että aidon stressireaktion saa vasta oikeassa tilanteessa. Harjoituksissa on kuitenkin jossain määrin stressaantunut ja niissä on huomannut, että aseiden käyttö ei ole niin helppoa kuin normaalissa stressittömässä tilanteessa. Liikkeet tuntuvat vaikeammilta ja ajatus ei pelaa samalla tavalla.

Aseen käyttö ei lähtökohtaisesti ole hienomotorista tekemistä, mutta aseiden käytöstä tulee erittäin vaikeaa, jos se ei onnistu luontevasti ilman stressireaktiotakaan.

Vastaja 5 ”Jonkin verran ampunut”:

”Poliisiammattikorkeakoulussa soveltavat harjoitteet oli tehty niin, että ne kuvastivat sitä, minkälainen keikka olisi oikeasti. Mielestäni siinä onnistuttiin suht hyvin, sillä ainakin omalta osaltani voin kertoa, että harjoituksissa stressitasot nousivat. On tärkeää muistaa, että harjoittelun ja oikeiden tilanteiden välillä on todella iso ero. Poliisiammattikorkeakoulun harjoitukset kuitenkin valmistavat kohtalaisen oikeita tilanteita varten. Opin tunnistamaan ja ennen kaikkea hallitsemaan stressireaktioitani.

7.1.4 Ampumataidon kehittyminen

Kysymyksissä haastateltavat arvioivat oman ampumataitonsa kehittymistä virka-aseiden käyttäjäkoulutuksen myötä. Lisäksi haastateltavia pyydettiin ottamaan kantaa siihen, mitä ampumataito on erityisesti ammatillisen aseiden käytön näkökulmasta ja mikä siinä on haastavin tekijä. Haastateltavat arvioivat myös, vastaako virka-aseiden käyttäjäkoulutus työelämän oikeudellisia, sekä muita vaatimuksia.

Vastaja 1 ”Kokenut ampuja”:

”Se (ampumataito) on aseiden käsittelyn ja tekniikan lopputulos. Kun ase pysyy hyvin kädessä, on luonnollinen kädenjatke ja sen käsittely myös varmaa ja luonnollista, on henkilön ampumataito myös hyvällä tasolla. Virka-asekoulutus vastaa sille annettuja vaatimuksia.

Aseiden käsittelyssä pyritään perusjuttujen toistoon. Virka-aseiden käytössä perusjutut tulevat useammin eteen ja niitä tulee hioa. Kaikki hifistely tulee sitten omia aikojaan, jos siihen näkee tarvetta. Aseiden esille ottaminen, niiden käsittely, ampumavalmiuteen vieni ja laukaisu ovat ne pääasiat ja niitä onkin hiottu. Mukaan on otettu skenaarioita kuten esteen takaa ampuminen, eri asennoista ampuminen ja osin liikkeestä ampumisen haasteet. Varmuus näiden asioiden kanssa on ehdotonta työelämälähtöisyyttä tarkastellen.”

Vastaja 2 ”Erittäin kokenut ampuja”:

”Ampumataito koostuu mielestäni aseiden käsittelystä ja ampumatekniikasta. Ampumataito voidaan rajata mekaaniseen toimintaan, mutta ampumataitoon kuuluu myös stressinhallinta. Silloin kun stressinhallinta on kohdallaan, myös aseiden käsittely ja ampumatekniikka onnistuvat. Ampumataidossa käsittely, tekniikka ja stressinhallinta luovat osumatarkkuuden. Tämä on yhtä kuin ampumataito.”

Lisäksi vastaaja 2:n mielestä fyysinen ja psyykinen stressi, epäselvät lähtötiedot, huonot varusteet vaikuttavat reaktionopeuteen ja harkintakykyyn. Vastaaja 2 koki aikaisemman kokemuksensa ampuma-aseista antaneen hänelle hyvät lähtökohdat kehittyä ammatillaiseksi. Vastaaja 2 koki pystyneensä hiomaan hienomotorisia asioita ampumatekniikassaan.

Vastaaja 2:n mukaan virka-aseen käyttäjäkoulutus vastaa poliisin työelämän vaatimuksia mekaanisten taitojen osalta. Koulutus on hänen mukaansa työelämälähtöistä, mutta haasteena hän näki autenttisen ympäristön luomisen oppimisympäristöön.

Vastaaja 3 ” Kokematon ampuja”:

Vastaaja 3 koki ampumataitonsa kehittyneen kohtalaisesti käyttäjäkoulutuksen myötä. Vastaaja 3 korosti itsenäisen harjoittelun mahdollisuutta. Hän koki, että koulutuksessa saatu opetus ei ollut riittävä ampumataidon kehitykseen tai ylläpitoon. Vastaaja 3:n mielestä työelämässä tapahtuva säännöllinen harjoittelu auttaa pitämään opittuja taitoja yllä.

”Omat kouluttajamme koulussa olivat todella ammattitaitoisia ja kannustavia ja heidän opetuksellaan tällaisesta ihan noviisistakin kehittyi virka-aseen käyttäjä. Väitän, että osaan käyttää virka-asetta turvallisesti ja osumatkin ovat nykyään taululla, eivätkä ohi.”

Vastaaja 3 näki ampumataidon olevan yhdistelmä turvallista aseiden käsittelyä, turvallisen ampumatekniikan hallintaa, sekä ampumatarkkuutta. Lisäksi poliisin näkökulmasta edellä mainittujen seikkojen hallinta stressaavissa tilanteissa oli vastaaja 3:n mielestä tärkeää. Vastaaja 3:n mielestä haastavin tekijä ampuma-aseiden käytössä poliisin näkökulmasta on yllättävien ja nopeiden tilanteiden päätöksenteko, sekä lainsäädännön noudattaminen haastavissa, monitulkintaisissa tilanteissa.

Vastaaja 4 ” Kokenut ampuja”:

”Ampumataitoni on varmasti kehittynyt joka osa-alueella koulutuksen aikana. Kiinnitän nykyään enemmän huomiota ampumisen pieniin asioihin, jotta siitä tulisi vielä parempaa. Ampumataitoni on kehittynyt huomattavasti koulutuksen aikana.”

Mielestäni ampumataito on aseiden käytön jokaisen osa-alueen sujuvaa hallintaa. Lähtien turvallisesta aseenkäsittelystä ja päättyen siihen, että ampuessa osuu sinne, mihin tähtää ja pystyy toimimaan vielä ampumisen jälkeen. Poliisin näkökulmasta mielestäni ampumataitoon liittyy kaikkien opittujen asioiden sisäistäminen ja niiden hyödyntäminen oikeassa elämässä, kun pakon edessä ampuma-asetta joutuu käyttämään.”

Haastavana tekijänä vastaaja 4 luonnehti kokonaisuutta:

”Poliisin tulee tietää missä tilanteessa asetta saa ja tulee käyttää. Tilanteen aikana poliisin tulee tietää missä vaiheessa ollaan ylitetty se kynnyks, että saa ampua tai sitten, missä vaiheessa ampuma-aseen käytön edellytykset lakkaavat. Ammuttaessa poliisin tulee omata riittävä ampumataito osuakseen kohteeseen stressaavassa tilanteessa. Laukauksen jälkeen poliisin tulee pystyä arvioimaan, ampuuko hän uudestaan vai onko laukauksella saatu haluttu vaikutus. Käytön jälkeen poliisin tulee vielä pystyä toimimaan järkevästi, antaa ammutulle ensiapua ym. hoitaa keikka loppuun. Ampuma-asetilanne kokonaisuudessaan on varmasti haastava tilanne kelle tahansa poliisimiehelle.”

Vastaaja 5 ”Jonkin verran ampunut”:

”Mielestäni on myös ensisijaisen tärkeää huomata, että Suomessa poliisin aseenkäyttöä koskeva lainsäädäntö on hyvin tiukka. Se tarkoittaa, että poliisi ei voi ampua ihan tuosta vaan.

Jos ampumataidon kehittyminen mitataan asteikolla 1-10, niin sanoisin päässeeni noin 8 kohdalle. Enemmälle koulutuksella olisi päässyt vielä pidemmälle. Sitä olen toki yrittänyt tehdä myös itsenäisen harjoittelun kautta”

Vastaaja 5:n mielestä virka-aseen käyttäjäkoulutus vastasi tilanneharjoitusten ja harjoitteiden osalta hyvin työelämän vaatimuksia. Vastaaja 5 piti tärkeänä, että käyttäjäkoulutuksessa harjoiteltiin tilanteita, jossa aseenkäyttöä joutui soveltamaan. Vastaaja 5:n mielestä koulutuksessa tapahtuneisiin harjoitteisiin pitäisi lisätä tekijöitä, jotka luovat enemmän painetta ja stressiä, jotta kaikki koulutettavat kokisivat todellisia stressireaktioita ja joutuisivat käsittelemään ja käyttämään asetta työelämää vastaavissa harjoitteissa.

8 LOPUKSI

8.1 Oma mielipiteeni

Olen itse ollut tekemisissä ampuma-aseiden kanssa tiiviisti omasta varusmiespalvelustani lähtien. Ensimmäinen kosketus käsiaseisiin ja niiden käyttämiseen toiminnassa, jota määrittävät toimivaltasäännökset, tapahtui omalla kohdallani niin ikään varusmiespalveluksessa. Varusmiespalvelukseni jälkeen olen ollut aktiivisesti mukana reserviläistoiminnassa pääsääntöisesti tukemassa sotilaspoliisivarusmiesten loppusotien maalitoimintaa kouluttajana, sekä osallistujana. Olen samoissa toiminnoissa kouluttanut myös ammatillista aseenkäyttöä niin ampumatekniikan, ase käsittelyn, kuin soveltavien toiminataharjoitusten muodossa.

Mielestäni poliisiammattikorkeakoulun virka-aseen käyttäjäkoulutus on ammattitaitoinen ja kattava kokonaisuus, josta saamme kiittää vastuukouluttajia. Oman kokemukseni, sekä tässä tutkimuksessa esiin tulleiden seikkojen myötä voidaan todeta, että virka-aseen käyttäjäkoulutus kehittää yksilön ampumataitoa merkittävästi huolimatta tämän aikaisemmasta kokemuksesta tai kokemattomuudesta.

Ammattilaisen tulee tuntea työkalunsa. Virka-aseen käyttäjäkoulutus rakentaa yksilön suhtautumisen aseeseen kanssa toimimiseen. Se painottaa ja vahvistaa ampumisen, havainnoinnin ja tilannetietoisuuden kehittämistä perusteiden mukaan. Käyttäjäkoulutus painottaa juuri niitä välttämättömiä keinoja, jotka ovat muuttumattomia ja joita on helpompi soveltaa elävän elämän tilanteiden mukaan.

Oma näkemykseni on se, että yksilö toimii oman tietotaitonsa, sekä lihasmuistinsa voimin. Kehomme vastaa ärsykkeisiin pääluontoisesti siten, miten olemme sen totuttaneet toimimaan. Tällainen totuttaminen ja sitä myöten oikeanlaisten reaktioiden saavuttaminen voidaan mahdollistaa ainoastaan koulutuksella. Haastavaksi koulutuksen tavoitteille tekevät tilanteet, joissa kehon lihasmuistissa olevia reaktioita joudutaan muuttamaan äärettömän nopeasti ärsykkeiden päälle tulevien ärsykkeiden mukaan. Edellä mainitulla kuvauksella tarkoitan ampumisen olevan yksinkertainen asia opettaa, jos tarkoitetaan pelkästään aseenkäsittelemistä tai osumatarkkuuden kehittämistä ihanteellisissa olosuhteissa. Tilanne mutkistuu välittömästi silloin, kun yksilö joutuu määrittelemään ampumisen edellytyksiä jonkin toimivaltasäännösten mukaan havainnoiden samalla itselleen ja muille mahdollisesti hengenvaarallista ja aktiivista kohdetta.

Poliisin täytyy pystyä havainnoimaan ympäristöään, sekä kohdettaan tehden samalla päätöksiä omasta toiminnastaan. Poliisin tulee tarvittaessa pystyä äärimmäisen stressaavissa tilanteissa järkevään ajatteluun, sekä toimimaan lain edellyttämällä tavalla. Lyhyesti sanottuna poliisia sitovat toimivaltasäännökset, sekä tilanteissa esiintyvät turvallisuusriskit itselle ja muille tekevät aseenkäytöstä voimankäyttövälineenä äärimmäisen haastavan kokonaisuuden. Siksi poliisin tulee kaikin tavoin välttää omassa toiminnassaan sellaisia toimintajajatusmalleja, jotka kannustavat aseenkäyttämistä pienemmällä kynnyksellä.

8.2 Luotettavuuden arviointi ja itsearvio

Tämän opinnäytteen aihe rajautuu virka-aseen käyttäjäkoulutuksen opiskelijalle antamaan valmiuteen käyttää äärimmäistä voimakeinoa poliisille määrättyissä virkatehtävissä. Tätä kaikilta käyttäjäkoulutuksen, sekä tasokokeen suorittaneilta poliiseilta vaaditaan virkatehtävissään.

Tutkimus on luotettava, koska se vastaa asetettuun tutkimusongelmaan. Tarkoitus oli kartoittaa kunkin haastateltavan oma käsitys ja itsetutkiskelu siitä, miten heidän ampumataitonsa operatiivisesta näkökulmasta on kehittynyt verraten aikaisempaan taustaan ja saatuun koulutukseen nähden, sekä sitä kautta työelämään.

Haastateltava saattaa vastata hänelle annettuihin kysymyksiin eri tavalla, kuin mitä hän on asiasta todella mieltä. Tämä johtuu siitä, että haluamme antaa sosiaalisesti hyväksytyjä vastauksia. Tutkimuksessa saadusta aineistosta kuitenkin ilmenee, että haastateltavat ovat käsitelleet haastattelun teemoja objektiivisesti arvioiden sekä positiivisia, että negatiivisia seikkoja Lähtökohtaisesti jokaisella haastateltavalla on käsiteltyjen teemojen osalta hyviä ja huonoja kokemuksia. Toisen tutkijan toteuttaessa tämän tutkimuksen, tuottaisi se saman tuloksen. Tutkimus on mielestäni reliabiliteetiltaan onnistunut.

Tutkimuksen laadukkuutta voidaan etukäteen parantaa tekemällä hyvä haastattelurunko. Ennalta mietityt teemat ja niiden syventäminen ovat myös laadun kannalta merkittäviä. Haastatteluaineiston laadukkuus riippuu sen luotettavuudesta. Reliabiliuden ja validiuden käsitteet perustuvat ajatukselle siitä, että tutkija pääsisi käsiksi objektiiviseen todellisuuteen ja totuuteen.⁴⁴

Tutkimuksessa käytetty haastattelu on mittarina riittävän tarkka aiheen rajaukseen nähden, tarkoitus ei ole ollut tässä tutkimuksessa mitata tai verrata todellista virka-aseen käyttötilannetta saatuun koulutukseen, vaan kyseessä on ollut verrata poliisiammattikorkeakoulun ja poliisin organisaation tavoitteita, saatua virka-aseen käyttäjäkoulutusta, sekä opiskelijoiden omaa kokemusta ja havaintoja kaiken tämän valossa. Koska kyseessä on kartoitus haastateltavien omasta kokemuksesta, havainnoista ja mielipiteistä, haastattelun kautta saatua tutkimustulosta voidaan pitää luotettavana. Tutkimuksen validiteetti on mielestäni hyvä.

Mielestäni tämä tutkimus voidaan toistaa myös tulevilla poliisiammattikorkeakoulun kursseilla. Tutkimuksesta saatua tulosta voitaisiin verrata seuraavien, kurssikooltaan isompien kurssien opiskelijoiden kokemuksiin heidän aseenkäytöllisten valmiuksien kehittymistään samassa kehityksessä. Tämä tutkimus osoittaa, millä tasolla poliisiammattikorkeakoulun virka-aseen käyttäjäkoulutus on sen läpikäyneiden, tulevien poliisien mielestä. Lisäksi toivon, että tämän tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää koulutuksen kehittämisessä.

⁴⁴ Hirsjärvi & Hurme 2004 s. 185-187

LÄHTEET

Endsley, M.R.: Toward a Theory of Situation Awareness in Dynamic Systems. Human Factors Journal ,1995 s. 32-64

Friedland, Nehemia & Keinan, Giora; Stressors and Tasks: How and When Should Stressors Be Introduced During Training for Task Performance in Stressful Situations? Journal of Human Stress; Summer 1986

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö, Yliopistopaino 2004

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula: Tutki ja Kirjoita, Kirjayhtymä Oy 1997

Jussila, Jarmo 1997: Käsiase ammattikäytössä. Ensimmäinen painos. Hämeenlinna: Kainisto Oy. Apali Oy.

Jyrki Korkeila: Stressi, tunteiden säätely ja Immunitetti, Duodecim 2008, 124:683–92:
Luettavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo97123.pdf>

Koskela, Mari 2016: Stressinhallintaa poliisityöhön, Polamk Avauksia-palsta
Luettavissa: http://www.polamk.fi/avauksia/kirjoitukset/1/0/mari_koskelainen_stressinhallintaa_poliisityohon_54015

Poliisiammattikorkeakoulun voimankäytön toteutussuunnitelma 2017

Poliisilaki 872/2011

Poliisin virka-asevaihdos Poliisin virka-aseen vaihtamisen kannattavuus Glock 17:sta Walther P99Q:hun. Toni Hämäläinen 9/2017

Sisäministeriön asetus poliisin voimankäytöstä ja ajoneuvon pysäyttämisestä.

Vainio, Otso 2010: Käytännön ampumataito. Toinen painos. Tallinna AS uniprint Oy.

Walther P99-malliston esittelysivu Luettavissa: <http://www.waltherarms.com/hand-guns/p99/#>

LIITE 1

Haastattelulomake

Profiili

- Oletko ollut ampuma-aseiden kanssa tekemisissä ennen poliisiammattikorkeakoulussa saamaasi virka-aseen käyttäjäkoulutusta?
- Jos olet, niin missä, millaisilla aseilla ja minkä verran?

Turvallinen ase käsittely

- Millaisia näkökulmia virka-aseen käyttäjäkoulutus antoi sinulle ase käsittelyyn?
- Koetko, että aikaisemman kokemuksesi ja virka-aseen käyttäjäkoulutuksesta saamassasi koulutuksessa on eroja ase käsittelyn näkökulmasta? Millaisia eroja?
- Miten ase käsittely ilmeni omassa työharjoittelussasi?
- Tähän asti saamasi kokemuksen ja koulutuksen perusteella, mitä seikkoja pidät koulutuksellisesti ja työmaailman näkökulmasta tärkeänä ase käsittelyssä?
- Miten arvioisit oman ase käsittelysi kehittyneen poliisiammattikorkeakoulussa saamasi virka-aseen käyttäjäkoulutuksen myötä?
- Mitä kehitettävää mielestäsi virka-aseen käyttäjäkoulutuksessa on ase käsittelyn näkökulmasta?

Ampumatekniikka

- Arvioi virka-aseen käyttäjäkoulutuksen vaikutusta ampumatekniikkaasi.
- Koetko, että aikaisemman kokemuksesi ja virka-aseen käyttäjäkoulutuksessa saamassasi koulutuksessa on eroja? Millaisia?
- Tähän asti saamasi kokemuksen ja koulutuksen perusteella, mitä seikkoja pidät koulutuksellisesti ja työmaailman näkökulmasta tärkeänä ampumatekniikassa?
- Mikä merkitys ampumatekniikalla mielestäsi on?
- Mitä kehitettävää mielestäsi virka-aseen käyttäjäkoulutuksessa on ampumatekniikan näkökulmasta?

Tilanneharjoitukset

- Arvioi tilanneharjoitusten vaikutusta omaan virka-aseen käyttöösi.
- Millä tavalla toimivaltasäännökset olivat esillä tilanneharjoituksissa?
- Mitä haasteita koet toimivaltasäännösten tuovan ammatilliseen aseeseen käyttöön?
- Mitä kehitettävää käyttäjäkoulutuksen tilanneharjoituksiin?

Stressin vaikutusten hallitseminen ja oman toimintakyvyn ylläpito

- Miten virka-aseen käyttäjäkoulutus vaikutti omaan stressinhallintakykyysi?
- Arvioi stressireaktioiden vaikutusta kykyysi käyttää virka-asetta?

- Mitä haasteita koet stressin tuovan ammatilliseen asekäyttöön?
- Mitä kehitettävää stressaavien tilanteiden harjoituksiin käyttäjäkoulutuksessa?

Ampumataito

- Arvioi oman ampumataitosi kehittymistä virka-aseen käyttäjäkoulutuksen perusteella.
- Mitä ampumataito sinun mielestäsi on?
- Mikä on mielestäsi haastavin tekijä ampuma-aseen käytössä poliisin näkökulmasta?